Leto LXXI, št. 254

Preis - cena L 1

Uredništvo - uprava: Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 4001 - 4004

Mesečna naročnina 18 lir, za inozemstvo 31·50 lir.

Ček. rač.: Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate

Naročite se čimprej na »SLOVENCEV KOLEDAR« da ne boste ostali brez njega!

SLOVENEC

NOVEMBER · 1943

9

TOREK

Sowjetische Kräftegruppe südlich Nikopol zerschlagen

Die Kämpfe in der Landenge von Perekop — Erbitterter deutscher Widerstand im Kampfgebiet von Kiew — Heftige Kämpfe an der süditalienischen Front — Schwere Verluste der Briten und Nordamerikaner — Der grosse Erfolg der deutschen Luftwaffe im Mittelmeer

DNB. **Aus dem Führerhauptquartier,** 8. November. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

In der Landenge von Perekop hatten auch gestern die mit starken Kräften geführten Angriffe des Sowjets nur geringe örtliche Erfolge. Seit Tagen bewähren sich in diesem Frontabschnitt besonders das brandenburgische Pionier-Bataillon 71, dessen Kommandeur, Major Schneider, in den letzten Kämpfen fiel, sowie die im Erdkampf eingesetzten Teile der 9. Flak-Division.

An der Dnjepr-Front verlief der Tag, abgesehen von erfolgreichen eigenen Vorstössen, ruhig. Bei der Fortsetzung unseres Angriffsunternehmens südlich Nikopol wurde eine eingeschlossene feindliche Kräftegruppe zerschlagen und weitere Gefangene und Beute eingebracht.

Im Kampfgebiet von Kiew setzten unsere Truppen den auf breiter Front mit weit überlegenen Kräften vorstossenen Sowjets erbitterten Widerstand entgegen. In diesen mit unverminderter Heftigkeit andauernden schweren Abwehrkämpfen haben sich die fränkisch-sudetendeutsche 183. Infanterie-Divison unter Führung von Generalleutnant Detthing und die ostpreussische 217. Infanterie Division unter Führung von Generalleutnant Poppe besonders ausgezeichnet.

In dem unübersichtlichen Seen- und Sumpfgelände des Einbruchsraumes von Newel stehen eigene Kampfgruppen im Abwehrkampf gegen starke feindliche Kräfte. Versuche der Sowjets, den Einbruchsraum nach den Seiten zu erweitern, scheiterten. Aus den übrigen Abschnitten der mittleren und nördlichen Ostfront wird auch gestern nur örtliche Späh- und Stosstrupptätigkeit gemeldet.

An der süditalienischen Front greift der Feind mit zusammengefassten Kräften weiterhin hartnäckig unsere Stellungen nordwestlich des Volturno an. Dabei kam es besonders bei Venafro zu heftigen und für die Briten und Nordamerikaner äusserst verlustreichen Kämpfen. Schnelle deutsche Kampfflugzeuge führten wirkungsvolle Tiefangriffe gegen feindliche Kraftfahrzeugansammlungen.

Feindliche Fliegerverbände flogen am gestrigen Tag in die besetzten Westgebiete ein und drangen bei unsichtigem Wetter bis in westdeutsches Gebiet vor. Durch Bombenwürfe entstanden nur in einem Ort einige Schäden. Auch Störangriffe in der vergangenen Nacht waren nur von geringer Wirkung. Fünf britisch-nordamerikanische Flugzeuge wurden abgeschossen.

Deutsche Flugzeuge belegten auch in der Nacht zum 8. Nov. Einzelziele im Stadtgebiet von London mit Bomben schweren Kalibers.

Wie durch Sondermeldung bekanntgegeben, führte die deutsche Luftwaffe erneut einen schweren Schlag gegen feindliche Truppen- und Nachschubtransporte im westlichen Mittelmeer. Kampffliegerverbände griffen in verwegenen Tiefflug vor der nordafrikanischen Küste einen aus 22 vollbeladenen Truppentransportern bestehenden, durch acht Zerstörer gesicherten Geleitzug an. Zahlreiche Bomben und Torpedos trafen 13 grosse Fahrgastschiffe mit zusammen 140.000 BRT sowie zwei Zerstörer vernichtend. Bereits im Abflug wurden mehrere Truppentransporter in brennendem und sinkendem Zustand beobachtet. Mit den vernichteten Schiffen fanden viele Tausende junger nordamerikanischer und britischer Ersatzmannschaften ihr Grab in den Wellen.

Sovjetske skupine razbite pri Nikopolu

Boji za Perekopsko ožino — Ogorčen nemški odpor na bojišču pri Kijevu — Srditi boji na južnem italijanskem bojišču — Težke izgube Angležev in Severoameričanov Velik uspeh nemškega letalstva v Sredozemskem morju

Führerjev glavni stan, 8. 11. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil objavlja:

Na Perekopski ožini so imeli tudi včeraj z močnimi silami izvedeni sovjetski napadi le majhne krajevne uspehe. Že več dni se odlikujejo na tem odseku zlasti brandenburški pionirski bataljon št. 71, čigar poveljnik major Schneider je padel v zadnjih bojih, ter pri bojih na zemlji uporabljeni deli 9. protiletalske divizije.

Na Dnjeprovem bojišču je razen uspešnih naših sunkov potekel dan mirno. Pri nadaljevanju našega napada južno od Nikopola je bila razbita obkoljena sovražnikova skupina in smo zajeli nove ujetnike in plen.

Na bojišču pri Kijevu so dajale naše čete ogorčen odpor sovjetskim četam, napadajočim na široki črti z daleko nadmočnimi silami. V teh z nezmanjšano silovitostjo trajajočih težkih obrambnih bojih sta se posebno izkazali frankovsko-sudetsko nemška 183. pehotna divizija pod vodstvom generalnega poročnika Dettlinga in vzhodno pruska 217. pehotna divizija pod vodstvom generalnega poročnika Poppeja.

Na nepreglednem jezerskem in močvirnatem ozemlju vdornega področja pri Nevelu so naše bojne skupine v obrambnem boju proti močnim sovražnikovim silam. Sovjetski poizkusi, da bi razširili vdorno področje na strani, so se izjalovili. Z ostalih odsekov srednjega in severnega vzhodnega bojišča poročajo tudi včeraj zgolj o krajevnem delovanju izvidniških in napadalnih čet.

Na južnoitalijanskem bojišču napada sovražnik s strnjenimi silami še naprej trdovratno naše položaje severozahodno od Volturna. Pri tem je prišlo posebno pri Venafru do srditih bojev, v katerih so Britanci in Severoamerikanci imeli izredno velike izgube. Hitra nemška bojna letala so izvedla v nizkem poletu učinkovite napade na sovražnikova zbirališča vozil.

Sovražnikovi letalski oddelki so prileteli včeraj nad zasedena zahodna ozemlja in prodrli ob meglenem vremenu do zahodnonemškega ozemlja. Odvržene bombe so povzročile zgolj v enem kraju nekoliko škode. Tudi nadlegovalni napadi v minuli noči so bili kaj malo učinkoviti. Pet angloameriških letal je bilo sestreljenih.

Tudi v noči na 8. november so nemška letala obmetavala z bombami težkega kalibra posamezne cilje na mestnem področju Londona.

Kakor je bilo objavljeno s posebno vestjo, je nemško letalstvo znova prizadejalo na zahodnem Sredozemskem morju težak udarec sovražnikovim četnim in oskrbovalnim prevozom. Oddelki bojnih letal so napadli v smelih nizkih poletih pred severnoafriško obalo konvoj, obstoječ iz 22 polno nakrcanih četnih prevoznih ladij in zavarovan z osmimi rušilci. Večje število bomb in torpedov je uničujoče zadelo 13 velikih prevoznih ladij s skupno 140.000 tonami in dva rušilca. Že pri odletu smo opazovali večje število četnih prevoznih ladij, kako so gorele in se potapljale. Z uničenimi ladjami je našlo svoj grob v valovih tudi mnogo tisoč mladih severnoameriških in angleških vojakov.

Krivda preteklosti

Leto 1935. pomeni v zgodovini razvoja komunistične stranke leto preloma. V ta čas spada namreč izmenjava slovenskega komunističnega vodstva. Stari voditelji, predstavniki tako imenovanega »razbojniškega komunizma«, so se morali umakniti v ozadje, na krmilo gibanja pa so stopili mladi, v velikem delu v Moskvi doštudirani komunisti, med katerimi so bili že takrat najbolj vidni Kardelj, Kidrič, Baebler, itd. Z nastopom mlade ekipe pa se je v komunističnem gibanju do dna izmenjala tudi akcijska metoda. L. 1935. se je namreč vršila v Moskvi vrsta kongresov, ki so na njih padli važni sklepi in prinesli v komunistično taktiko bistvene spremembe. Spremembe so se nanašale predvsem na tiste države, kjer komunistična stranka ni bila priznana in kjer se je komunistično udejstvovanje smatralo kot zločin proti državi. Bila je izdelana cela vrsta direktiv, ki naj bi v bodoče uravnavale delovanje komunističnih pristašev. Najbolj značilno za izmenjano taktiko komunizma je bilo, da je zavrgla dotedanji način direktnega upora in privzela metodo indirektnega boja. Nazorno pojasnjuje to novo metodo »Direktive srednješolskog komiteta SKOJ-a« (Savez komunističke omladine Jugoslavije), na čelu katerega je takrat bil Boris Kidrič. Direktive datirajo iz l. 1936., ko se je poživljena akcija močno čutila že na različnih področjih narodnega življenja. Med drugim pravijo: »Oblika masovnega dela mora biti legalna; treba je privzeti taktiko indirektnega upora... Enkrat za vselej je treba prekiniti s taktiko ilegalnega delovanja in svoje misli izražati v legalnih člankih in v legalnih dopisih. Ilegalna akcija naj se izvaja samo ustno.« Da pa ne bi kdo padel v zmoto, češ, komunistična stranka se je s tem odrekla nasilni spremembi socialnega reda in privzela način mirnega razvoja ali evolucije, prinašamo še naslednji odstavek iz istih »Direktiv«: »Kapitalizem bomo zrušili samo z oboroženim uporom delavcev, kmetov in tlačenih narodov. Zato je naš glavni cilj: usposobiti se v borbah za vsakdanje gospodarske koristi širokih ljudskih množic, proti bedi, ki vedno bolj narašča, proti brezpravnosti, nasilju in terorju za oboroženo vstajo delovnih množic pod vodstvom Komunistične stranke Jugoslavije.« Cilj — krvava revolucija — je torej ostal isti, spremenila se je le taktika; in v tem leži usodnost preteklosti, ker smo to spremembo prezrli.

Prezrli smo namreč v zvezi s tem celo vrsto dejstev, ki so na nadaljnji razvoj komunizma odločilno vplivala. Zatiranje komunizma se je od časa teh važnih sprememb še vedno izvajalo po starih smernicah, ki so bile za zadržanje prejšnjega »razbojniškega komunizma« odlično pripravne, za novo komunistično taktiko pa docela neučinkovite in neuporabne. Komunizem se je potuhnil v razne oblike legalnega udejstvovanja, mi pa smo ga zaman iskali na ilegalnem področju. Učinki razkrojevanja pa niso bili le isti, temveč celo mnogokrat pomnoženi. Videli smo jih sicer, jih čutili in s strahom beležili njih vedno bolj naraščajočo krivuljo. Toda vzrokov nismo odstranjevali, ker so bili pač — legalni. Zares, summum ius — summa iniuria! A kdor noče učinkov, ne sme dopuščati vzrokov. Tako je bilo širjenje komunizma bodisi s tiskom bodisi z govorom od zakonov prepovedano, smel si pa neovirano širiti marksizem, češ, marksizem je vendar znanstveno utemeljen nauk. In pred besedo »znanost« smo popadali na kolena. A kaj je marksizem drugega, kakor pristni komunizem, kaj je učil Marks, če ne krvavo socialno revolucijo! Enako je bila sankcionirana prepoved širjenja »boljševizma«, nikomur pa nisi smel storiti nič žalega, če je izjavil, da je njegov boljševizem »kulturni boljševizem«. O Leninu in Stalinu se ni smelo ne pisati ne govoriti; smel se je pa poveličevati Marx. Socialne revolucije nisi smel zagovarjati, o dialektičnem materializmu pa si smel pisati, kolikor si hotel. Kakšna ironija! Skratka: dovoljeno ti je bilo narediti vse, samo moral si svoje cilje zakriti pod obleko zakonitosti. Taktika indirektnega revolucioniranja je triumfirala.

Nekaj primerov utegne stvar bolj pojasniti. Na ljubljanski univerzi je obstajalo študentovsko društvo »Triglav«. Društvo je bilo docela komunistično, zato ga je oblast sčasoma razpustila. Takoj nato se je iz istega članstva ustanovila društvo »Mladi Triglav«. Oblast je njegovo ustanovitev in njegov obstoj legalizirala, čeprav se glede članstva ni nič izpremenilo. Bilo je dovolj, da je svojemu dotedanjemu imenu pristavilo pridevnik »mladi«. Ko so komunistični učinki bili vendarle preškandalozni, je bilo tudi to društvo razpuščeno. Takoj nato se je iz istega članstva ustanovil in legaliziral »Slovenski klub«, ki je trajal skoraj do razsula Jugoslavije. Tako smo čakali in preganjali učinke, vzroke in povzročitelje pa legalizirali.

Znani komunist pisatelj Miško Kranjec je urejeval komunistični tednik

(Nadaljevanje na 2. strani)

Rimski radio o bombnem napadu na Vatikan

Vatikanski radio poškodovan - Bazilika sv. Petra zaprta

Rim, 7. nov. DNB. Rimski radio je v soboto popoldne podal sledečo dopolnilno vest o bombnem napadu na Vatikansko državo: Prvič v tej vojni je doživela Vatikanska država letalski napad. Angloameriške bombe so bile odvržene s krutim premislekom na Vatikan in so zadele delavnico mozaikov in guvernersko palačo. Sovražnik je znova hotel pokazati, kakšna čustva goji do Vatikana in do celokupnega krščanstva.

Najprej je razširil v svet pravljico o uietništvu papeža zaradi nemške zasedbe Rima. Sedaj pa je razkril svoje zaničevanje in svojo mržnjo do papeža. Anglosaksonci so izvedli atentat na Vatikan. Katoliški svet mora vedeti, kaj lahko pričakuje o samozvanih branilcih svobode, ki izvedejo hladnokrvno največji zločin. Ne more biti govora o kaki pomoti. Vsak Rimljan je slišal ropot nad mestom krožečih letal in šele potem eksplozijo bomb. Anglosaksonci so pokazali svetu, kako branijo kulturna dobra. Sveto mesto Rim, ki je bilo že težko prizadeto s sovražnimi letalskimi napadi, je ponovno

Rim, 8. nov. DNB. Kakor poročajo dodatno k brezprimernemu bombnemu napadu Angloamerikancev na Vatikansko državo, je ena izmed bomb, ki je padla pri kolegiju Aehiopieum, tako težko poškodovala tudi vatikanski radio, da so morale biti oddaje za določen čas prekinjene. Škoda na cerkvi sv. Petra, o katere obsegu pa še niso znane vse podrobnosti, je prisilila odgovorne kroge, da se začasno zaprli cerkev. Zaradi zračnega pritiska eksplodirajočih bomb je nastala občutna škoda v zakristiji Sikstinske kapele in v muzejih, okenske šipe v Rafaelovih sobah pa so pobite. Vendar pa do sedaj še vedno ni bilo mogoče ustvariti si pravega pregleda o škodi, ki so jo povzročili anglo-ameriški bombniki na umetninah.

Po področju, v katerega so padale bombe, ne moremo več dvomiti, da so zračni pirati nameravali zadeti sedež papeža in cerkev sv. Petra. Najbližja bomba je padla komaj sto metrov od cerkve sv. Petra.

Svet se zgraža

Bukarešta, 8. novembra. DNB. Romunski tisk obširno poroča o nadaljnjih ugotovitvah v zvezi z angloameriškim terorističnim napadom na Vatikansko mesto. »Capitala« ugotavlja, da je svet sprejel vest o tem zločinstvu z najglobljim zgražanjem. Čeprav doslej niso varovali cerkev v Italiji in niti ne v samem Rimu, se je vendar sedaj prvič zgodilo, da so bile vržene morilske bombe izrecno in namerno na vatikansko mesto, in sicer le nekaj korakov stran od sv. Petra, tako, da bi prav lahko ogrožale tudi papeževo življenje. »Izgleda«, zaključuje list, »kot da bi bombardiranje papeževe rezidence imelo pomen kake grožnje.«

Rim, 8. nov. DNB. Katoliški časopis »L'Avvenire« opozarja v svojem komentarju z naslovom »Kako je potekel podli letalski napad«, da so Angloameričani odvrgli pri svojem terorističnem napadu nad papeškim ozemljem pet bomb — in ne le tri, kot je bilo prvotno javljeno. List ugotavlja, da je škoda precejšnja. Poleg tega je bil z drobci bomb ranjen nek papeški orožnik, dva švicarska gardista pa je zračni pritisk podrl na tla ter sta se pri tem poškodovala.

General Nedič prevzel poveljstvo vseh srbskih oboroženih sil

Beograd, 6. nov. DNB. Ministrski predsednik general Nedič je objavil, da je za dosego miru v državi prevzel vodstvo ministrstva za notranje posle ter poveljstvo nad vsemi srbskimi oboroženimi formacijami. Notranjemu ministrstvu so bili poleg upravne službe podrejeni tudi vsi agenti policije in varnostne službe, ki so bili doslej združeni v lastni centrali. S tem dejstvom je bila vsa moč znotraj dežele osredotočena v eni sami roki. Policija in varnostna služba obsegata torej sledeče čete: srbsko armado, državno stražo, prostovoljni zbor in obmejno stražo.

—11—

Nova albanska vlada

Zagreb, 8. nov. DNB. Dne 3. novembra je bila sestavljena končnoveljavna albanska vlada. Regentski svet je imenoval znanega borca za albansko neodvisnost Rezepa Mitrovico za ministrskega predsednika. S tem je uspešno zaključila iniciativnost narodnega odbora.

Narodni odbor se je ustanovil dne 14. septembra pod predsedstvom Ibrahima Beja Bičakčina. Po priznanju albanske neodvisnosti in začasne albanske vlade s strani nemške vlade, se je pričelo dne 16. oktobra zasedanje predstavniške narodne skupščine v Tiraniki je dne 23. oktobra imenovala štiričlanski regentski svet, ki ga sestavljajo ugledne osebnosti velikih plemenskih skupin. Dne 3. novembra so bile končno z imenovanjem stalne vlade pod predsedstvom Rezepa Mitroviča zaključene albanske politične izpremembe.

Bougainville - dokaz japonske obrambe

Tokio, 8. nov. Vzhodnoazijska služba. DNB. Pojasnila k poročilu cesarskega glavnega stana o uspehih bitke pri Bougainnvillu podčrtujejo težke sovražnikove izgube. Potopitev štirih križark, 3, rušilcev, 2 prevoznih ladij, številnih izkrcevalnih čolnov ter sestrelitev 211 letal nad Rabaulom pomeni izgubo 10.000 mož in še povrhu 800 članov izvežbanih letalskih posadk. Napad na Buin predstavlja prvo ofenzivo no močno branjeno postojanko. Pri tem napadu je sovražnik uporabljal veliko letalsko armado. Vkljub dnevnim bombnim napadom na Rabaul so japonski lovci vmes vršili tudi naloge bombnikov, kar jim je omogočilo izvedbo najostrejših protinapadov. Ker moramo smatrati Bougainnville za najvažnejše strateško oporišče v južnem Pacifiku, lahko pričakujemo, da se bodo na tem področju bili še nadalje najsrditejši boji. Ta močni udarec sovražnemu letalstvu je bil možen zaradi močne izgraditve tamkajšnjih obrambnih postojank in zaradi povečanja pošiljk zbranih ojačenj. Čeprav so sovražniku dovozna pota z izkrcanji v Bougeinnvillu podaljšana in zaradi tega še bolj ogrožena, pa poudarja japonsko vojaško vodstvo, da bodo le težki boji in koncentracija letalskih in pomorskih sil lahko zopet vzpostavili položaje na tem področju.

Angloamerikanci izdajajo tudi Finsko

Ženeva, 8. nov. DNB. Reuterjev zastopnik iz Washingtona poroča, da je zvedel iz zanesljivega ameriškega diplomatskega vira, da se bo načelo »brezpogojne predaje« uporabilo tudi pri Finski. Finska je namreč prav tako zaveznik Nemčije, kot Madžarska ali ostale dežele, ki sodelujejo z Nemčijo. Zadevna, od zaveznikov sprejeta določila se bodo torej uporabljala pri Finski enako kot pri Italiji.

Podobno kot ostalim deželam, ki jih je vojna opustošila, bo treba najbrže tudi Finski pomagati pri oskrbi z življenjskimi potrebščinami, vendar pa je sedaj še prezgodaj, da bi se s tem vprašanjem pečali. Anglija in Amerika bosta morali oskrbovati mnogo svojih zaveznic, ki trpe pod nemškim jarmom, in vse te države bodo imele prednost pred drugimi.

Reuterjevo izjavo potrjuje poročilo londonskega lista »Daily Sketch«, da namreč zahteva Moskva brezpogojno predajo Finske. To so sklenili na moskovski konferenci zunanjih ministrov ter sta Anglija in Amerika popolnoma soglasni s to sovjetsko zahtevo.

Führer je sprejel novega italijanskega poslanika

Berlin, 7. novem. DNB. V soboto je Führer sprejel v prisotnosti nemškega zunanjega ministra Von Ribbentroppa novoimenovanega italijanskega poslanika v Berlinu Filipa Amfuzo, ki mu je izročil svoja opolnomočena pisma.

Slovesnosti v čast padlim

Berlin, 8. nov. DNB. Nemški narod je v nedeljo počastil vse one, ki so padli za nemško svobodo. Številna zborovanja, ki so bila po vseh nemških pokrajinah, so razodevala do skrajnosti odločno voljo nemškega naroda, boriti se in zmagati. Slovesnosti so znova potrdile, da preveva ves pod Führerjem združeni nemški narodnosocialistični rajh fanatična volja, izbrisati sramoto 9. novembra 1918 in si priboriti v tem boju zmago, ki je tudi laži in teror sovražnika ne bosta iztrgali iz nemških rok.

Japonci sestrelili 17 letal

Tokio, 8. nov. Vzhodnoazijska služba. DNB. Domeč poroča, da so lovci japonske mornarice v silovitih letalskih bojih sestrelili iz nekega velikega sovražnega oddelka, ki je skušal napasti Rabaul, 16 lovcev in nek sovražni bombnik, dočim so bili težko poškodovani trije nadaljnji lovci in en bombnik. — Japonci niso imeli nikakih izgub.

Konec razgovorov v Kairu

Stockholm, 8. nov. DNB. V kratki vesti javlja Reuter, da so se končali razgovori med Edenom in turškim zunanjim ministrom Menemencoglom dne 6. novembra v Kairu.

Duce sprejel Pavolinija

Milan, 7. nov. DNB. V glavnem stanu Duceja so se po kratki prekinitvi zaradi Mussolinijevega potovanja ponovno začela posvetovanja s člani vlade in vodečimi osebnostmi režima. Duce je sprejel strankinega tajnika Pavolinija, ki mu je poročal o poteku priprav za prvi strankin kongres, ki bo dne 15. novembra. Kongres bo prvič obravnaval Pavolinijev osnutek nove republikanske ustave in strukturno zgraditev republikanskofašistične stranke.

Emanuel in Umberto

Stockholm, 6. nov. DNB. Po nekem posebnem poročilu »Stockholms Tydingena« je izjavil grof Sforza neapeljskemu dopisniku »Newyork Timesa«, da je Viktor Emanuel rak na narodnem telesu Italije, ki ga bo treba operirati, če hočemo, da bo Italija zopet ozdravela. Sforza je nadalje izjavil, da zato ne vstopi v novo Badoglijevo vlado, ker noče priseči Viktorju Emanuelu. Kralj in prestolonaslednik morata prej oditi in šele potem bo pripravljen prevzeti kako mesto.

Kratka poročila

Rim, DNB. Prosluli komunistični tolovajski kolovodja Mateo Steemberger je bil prijet v bližini nekega kraja v Istri. V siloviti borbi so ga ustrelili svojci neke družine, katere večino je umoril.

Stockholm, 8. nov. DNB. V Londonu so zelo pozorni na neko poročilo iz USA, ki pravi, da bo Roosevelt odklonil kandidaturo za četrte predsedniške volitve, ker je določen za neko višje mesto v bodoči svetovni ureditvi. Najbrž bi rad postal predsednik kake nove ženevske lige narodov.

Nečasten beg Alekseja Baeblerja

Kolovodje komunizma so zbežali, potem ko so spravili ljudi v nesrečo in bedo

Ljubljana, 8. novembra.

Sedaj je že gotovo, da je komunistična vojska na Dolenjskem v popolnem razsulu in da beže na vse strani vsi, tako njeni samozvani poglavarji, podglavarji in tudi moštvo, ki je morda prostovoljno ali v največih primerih prisilno mobilizirano šlo z njimi. Z nevoljo, s pritajenim ali z javno izraženim srdom so morali naši kmečki fantje in možje skoraj dva meseca ubogati nasilnike, ki so jim poveljevali. Toda volja dolenjskega ljudstva ni bila nikdar za to komunistično »sovjetsko republikansko vlado«. Tudi tisti, ki so prostovoljno prišli h komunističnim samodržcem, so kaj kmalu spoznali, da bodo izdani ob prvi priliki, zakaj že od septembra 1941 (prvega napada komunistov na Notranjskem) pa do 8. septembra 1943, to je od dneva kapitulacije savojske Italije, se je vedno izkazalo, da so komunistični poveljniki prvi, ki znajo ob pravem času zavohati nevarnost in pobegniti, svoje moštvo pa pustiti na cedilu. — Po 8. septembru 1943 se je to sijajno izkazalo na Goriškem, kjer so komunistični voditelji spravili vse prebivalstvo v nesrečo, ko pa se je njihov nastop ponesrečil, kar je moral vsak pameten človek naprej videti, so se rešili samo oni in nihče drugi.

Aleksej Baebler se je po svojem nastopu v goriških trgih in vaseh popolnoma onemogočil in se zato umaknil na Dolenjsko. Badoglijevci na Dolenjskem niso kapitulirali samo s tem, da so proglašali konec vojne, temveč so klonili glave tudi pred Aleksejem Baeblerjem, ki se je vrnil z Goriškega in je s pomočjo badoglijevcev res obvladal važnejše dolenjske kraje in vasi. Uničevanje cest, železnic, požiganje večjih poslopij, to je bilo Baeblerjevo geslo.

Toda sedaj, ko je nemška vojska očistila vse važnejše kraje Dolenjske komunistične sodrge, je Aleksej Baebler ponovil isti korak, kakor ga je že leta 1942 pred resno nastopajočimi italijanskimi oddelki in kakor leta 1943 pred še bolj odločno nastopajočimi nemškimi vojaškimi oddelki na Goriškem: popihal jo je. Z njim pa je izginil iz dolenjskih krajev tudi tako zloglasni krvnik naših ljudi »publicist« Boris Kidrič. Z njima dvema je pobegnilo seveda tudi nekaj več ali manj znanih komunističnih kolovodij, katerih imena bodo ugotovljena že v nekaj dnevih. Med komunističnimi uporniki na Dolenjskem je bilo kar splošno znano, da vedo glavni voditelji za mnoge tajne steze, prelaze in celo za podzemeljske rove, po katerih bi se v skrajni sili mogel »glavni štab« ob pravem času umakniti, kadar pritisne nevarnost. — Za množico komunističnih upornikov pa je bila to tajnost. Komunistični vodje so prav dobro vedeli, da ne morejo rešiti niti kakšnih sto mož po tajnih hodnikih, temveč kvečjemu kakšno desetino. — Dejstvo je, da sta Baebler in Kidrič zginila z Dolenjske ter se priklatila čez kočevske in notranjske gozdove in skušata sedaj priti na Gorenjsko, kjer računata, da ju ljudstvo še manj pozna in da bi morda kam zginila ali na novo pričela svoj tolovajski posel.

Veliko slovenskih fantov in mož na Dolenjskem je bilo po 8. septembru prisilno mobiliziranih. Z razkrojem komunistične vojske so seveda ti prisilni mobiliziranci pričeli kar javno nastopati in odklanjati vsak očitek simpatiziranja s komunisti. Z Dolenjskega so odšli badoglijevci, med komunističnimi uporniki pa so se pričela trenja in tako so se naši fantje kar čudili, ko je prvi upornik vzklikal »sovjetski republiki«, drugi pa »monarhiji«. Tako so se na primer v Stični, ki so jo komunisti tudi zasedli, člani bivše vaške straže umaknili k naseljem Pristava in Dobrava in od tam pričeli tudi napadati komunistične upornike. Podobno se dogaja po vsem Dolenjskem, kjer fantje in možje, ki so bili prisiljeni, da so nekaj tednov morali biti v četah komunistov, sami organizirajo samostojne borbene oddelke in se bore proti zadnjim ostankom komunistov, ki beže čez Rog, druge kočevske in notranjske gozdove in ki iščejo nezavarovane prehodne točke na Kras in od tam na Gorenjsko. Komunistične slave je sedaj na Dolenjskem konec, kar najbolj dokazuje beg voditeljev.

Odličen katoliški roman v prevodu

Gertrud von Le Fort, Veronikin prt. Slovenčeva knjižnica III-3, št. 65. Z drugo in tretjo letošnjo knjigo je Slovenčeva knjižnica nudila Slovencem dve lepi in močni knjigi, ki nista namenjeni samo zabavi in estetskemu užitku, marveč sta tudi prelepi kažipot zmedenemu modernemu svetu, ker nam obe kažeta pot navzgor, k večnim vzorom, k Bogu in Cerkvi.

Pesnik in knjižnični urednik **Severin Šali** nam je v zgoščenem uvodu pokazal nemško pisateljico **Gertrud von Le Fort**, pesnico **Himen Cerkvi**, veliko katoliško pisateljico sodobnosti, ter posebej označil njen prvi roman Veronikin prt, ki je izšel leta 1928. Nanizal je še njena druga odlična dela vse do najnovejšega časa, tako več povesti in romanov kakor tudi njenih filozofskih študij o ženskem vprašanju današnjih dni.

Veronika — **Zrcalec**, kakor jo imenujejo, ker v nji vse življenje in dogajanje nekako odseva kakor v zrcalu — deklica šestnajstih let živi pri svoji stari mami, pri teti Edelgarti, služkinji Jeanetti in za nekaj časa dobi v svojo družbo še mladega nemškega pesnika Enzija z njegovo materjo. Toda vse to življenje nam ne prikazuje nobene posebno zanimive fabule, skoraj nobenih zunanjih, močnih dogodkov. Samo pot male Veronike iz poganskega okolja stare mame in prijatelja pesnika Enzija — samo to je nekakšna zunanja vsebina romana. Pot male Veronike od poganstva do katoličtva, do katerega nikakor ni mogla priti teta Edelgart. Kolikor pa manjka romanu zunanjih dogodkov, zunanje močne zgodbe, toliko močnejši je v prikazovanju značajev in duhovnega življenja junakov in junakinj. Saj je delo mestoma kar globoko filozofski in religiozni traktat o lepoti človekove duše, o umetnosti, tako likovni kakor besedni, posebno o pesmi, pa tudi o značajnosti, vztrajnosti in drugih dobrih lastnosti naše duševnosti. V teh in takih odstavkih se predobro pozna, da je roman pisala pisateljica filozofskih študij, tako je delo globoko psihološko zajeto!

Veronikin prt je delo, pripovedovano kot izpoved v prvi osebi, saj je v resnici le osebna izpoved glavne junakinje — Zrcalca, ki v njem odseva najjasneje izredno odlično upodobljena postava Veronikine stare matere, nekoliko manj posrečene postave tete Edelgart, ki je precej čudaške narave, in dobre, verne služkinje Jeanette. Veronika sicer v vsem romanu niha med racionalizmom in katoliškim čustvom, a se ob koncu vendarle »skloni v naročje katoliške Cerkve«, ko se že na veliki četrtek zgrudi pred relikvijo svete Veronike... Vse tavanje in končno odločitev mlade deklice Veronike pa pisateljica opisuje silno močno in kar plastično ter zna vključevatti prelepa doživetja v prekrasnih rimskih katoliških cerkvah, pa še v lepih pokrajinskih podobah in znamenitosti starega Rima.

Ker se je pisateljica namenoma odmaknila od prikazovanja močnih zunanjih dogodkov, zato je pričujoči roman lep, intimen, mirno tekoč, a globoko iz človeške duše zajet, torej v resnici moderen v dobrem pomenu te besede. Prav zato je tudi vse večja njegova lirska vrednost, kajti čim dalje je delo od zunanje zgodbe, tem močnejše je v psiholoških razglabljanjih; čim dalje je od epike, tem bliže je Veronikin prt filozofskemu in religioznemu romanu iz sodobnega življenja.

Potemtakem roman Veronikin prt ni lahko čtivo, marveč silno zanimivo in primerno predvsem za resne ljudi. Le resni bralci bodo znali ob tem delu zajeti globoka premišljevanja v romanu, površnim, samo zunanje zgodbe želječim, samo po napetih detektivskih dogodkih hlastajočim bralcem pa delo ne bo moglo nuditi užitka, ker v njem ne bodo nikakor mogli priti na svoj račun. Verjetno bodo ti in taki bralci roman obsodili, češ da je dolgočasen, pust in mrtev in da ga ni mogoče prebrati do kraja... Do njegove globine in do notranje napetosti se pa ne bodo mogli povzpeti. Pa kljub temu, če bi večina bralcev tako in podobno mislila v Veronikinem prtu, vendar je in ostane ta roman eno izmed najodličnejših katoliških književnih del sodobne katoliške nemške književnosti, delo, kakršnih v Slovenčevi knjižnici kljub pet in šestdesetim knjigam še nismo veliko brali. Pa je zelo zelo potrebno in prav, da tudi za naše iskajoče duše v teh dneh najdemo močnega tolažnika v obliki odličnega književnega dela, kakor jih na primer pišejo sodobne katoliške pisateljice Lagerlöfova, Undsedova, Mazzetti, Kossakova in von Le Fortova.

Delo je prevedel neznan prevajalec, pa se menda iz skromnosti ni podpisal. Moramo torej pohvaliti neznanca, da je prevod zelo lep in tekoč, tako da nam globok užitek samega romana še poveča.

F. J.

Krivi preroki

Miši gredo v past, ako je v njej slanina. Notranje prepričanje, da nekje diši po slanini, je že tudi nekaj vredno.

IV.

Pa si oglejmo nauk sekte in ocenimo ga! Raziskovalci sv. Pisma pravijo **na zmote v svojem prerokovanju**, da se more vsakdo lahko zmotiti, ter pripominjajo, da je jedro vendar resnično. A tukaj je tako, da je ravno ogrodje sistema gola fantazija. Oglejmo si vendar glavne misli:

a) Tisočletno kraljestvo

Kako se da učinek take besede na nekatere ljudi psihološko raztolmačiti, na to smo že namignili. V temnih dobah se človeštvo krčevito oprijema vsega, kar ozarja resničnost in jo lepša. Ves adventizem, obet otipljivo blizkega povratka Kristusovega, temelji ravno na tem. V prejšnjih stoletjih so bile adventistične sanje izključno religiozno pobarvane, sedaj pa dobivajo v skladu s posvetno usmerjenostjo duha pretežno posvetne oblike. Značilna za to sta bodoči socialni raj ali tisočletna politična država. Tudi zlata doba »resnih« pismosledov ima izrazito pozemeljsko-političen značaj. Vse njeno obečanje je namenjeno nagonom trpečih in tlačenih, je neka mistika zagrenjenih ljudi.

Z ozirom na to, da stanje sveta leži in bremeni človeštvu dušo in počutje, da ono išče osvoboditve in olajšanja, česar mu sedanjost ne daje, z ozirom na to temu stremljenju ne odrekamo religiozne primesi. Nauk krščanstva in globlji smisel vseh skrivnosti Cerkve, njenih zakramentov in njenega bogoslužja res pravi, da je kraljestvo božje in izveličanje vsak čas v kakršnih koli si bodi zunanjih okoliščinah notranjemu človeku dostopno, a kdo si upa trditi, da ga ljudje, ki stojijo zunaj, lahko spoznajo in najdejo, ljudje namreč, ki vidijo često samo zunanje dejstvovanje, sijaj obredov, kakor trdijo, in gledajo nekatere nedostatke, ki se jih krčevito oklepajo, menda zato, ker jih odbijajo! Tako potem iščejo razlage in izhoda na svoj način ter čitajo sv. Pismo s svojimi očmi, da se moramo spomniti Jezusovih besed: »Če pa je tvoje oko pokvarjeno, bo vse tvoje telo v temi« (Mt 6, 23.). Manjka jim »duha celote«, od katerega dobiva posamezna svetopisemska beseda svoj smisel; oni deloma kaj zadenejo in najdejo kak recept za svoj blagor, kar jim potem služi za vse. »Povratek Kristusov«, kakor razumevajo oni besedo, »tisočletno kraljestvo«, kakor si razlagajo izraz oni, jim je ključ za vse. Vse drugo pa obledi pred njihovo z veliko domišljijo opisano sliko veličastno slavne bodočnosti s sodnim postopkom, ki mora — kar je popolnoma človeško! — hudobni svet okoli njih temeljito ožigosati, vse razočarane, varane in žalostne, namreč njih, pa potolažiti. In kako se lepo leskeče čarovita podoba prečiščenega bodočega človeštva v primeri z bednim krščanstvom, ki ga nosijo oni v svojih dušah! Kako odvrača taka domišljena slika pogled od njihove lastne ničevosti in človeške revščine! Psihološko je torej v fantaziji ustvarjena slika tisočletnega kraljestva gotovo jako razumljiva.

Kako pa je s »tisočletnim kraljestvom« po smislu sv. Pisma?

Najprej moramo vedeti, da pojem in ime nista svetopisemskega porekla; oba prihajata iz perzijske bajke, a židovstvo ju je sprejelo. Judom je ta izraz pomenil dobo mesijanske polnote in mogote, saj s poudarkom — tisoč let — se to tako lepo izraža. A silno zanimivo je, da je že v židovskih virih samih za »tisoč let« pogosto simbol »sedem tisoč let«, kar je za mistiko židovskega štetja samo stopnjevanje iste zamisli velike popolnosti. Še krepkejši izraz je tistih »365.000 let«, ki se tudi pojavlja v tem smislu; nanj opozarja Strackov in Billerbeckov komentar k Novemu zakonu po talmudu in midrašu. To je torej simbol za popolnost, ne pa aritmetično število. Tako stanje popolnosti so židje nekako zunanje razumeli. V babilonskem suženstvu so jim bile sanje o sijaju mesijanskega kraljestva pod židovskim vodstvom v primeri s tedanjo žalostno stvarnostjo velika tolažba. Mesija je prišel, a o pozemskih fantazijah še slišati ni maral; zato pa ga je zaslepljeno ljudstvo s svojimi voditelji vred zavrglo.

(Dalje.)

Razglasi šefa pokrajinske uprave

Odgoditev vzpostave upravnega sodišča

Vzpostava upravnega sodišča v Ljubljani, odrejena z naredbo o vzpostavi upravnega sodišča z dne 21. maja 1943, št. 60, Službeni list št. 146/44 iz 1943, se do nadaljnje odredbe odgodi.

Tožbe in pritožbe, vložene pri upravnem sodišču v Ljubljani, kakor tudi vse ostale spise tega sodišča prevzame v hrambo predsedništvo apelacijskega sodišča v Ljubljani.

Sodniki upravnega sodišča, dodeljeni temu sodišču po členu 2., odst. 1. naredbe o vzpostavi upravnega sodišča, so na razpolago predsedniku pokrajinske uprave v Ljubljani.

Naredba o trgovini s sadjem

Nakup in prodaja sadja (svežega in suhega), domačega pridelka in uvoženega, sta v Ljubljani dovoljena edino tvrdkam, ki imajo obrtno pooblastilo oziroma dovolilo in dobe za to še posebno odobritev predsednika Prevoda.

Za iznos oziroma izvoz sadja iz občinskega območja v količinah nad 10 kg je potrebno posebno dovoljenje Prevoda.

Nadzorstvo nad trgovino in razdeljevanjem sadja vodi Prevod, čigar predsednik se pooblašča, da izda potrebne izvršilne predpise k tej naredbi. Izvršilni predpisi se objavijo v Služb. listu šefa pokrajinske uprave.

Prekrški te naredbe ter izvršilnih predpisov, ki se izdajo na osnovi te naredbe, se kaznujejo z denarno kaznijo do 5000 lir ali z zaporom do 2 mesecev. V težjih primerih se lahko obe kazni združita.

Razen tega se odredi v vsakem primeru tudi zaplemba blaga.

Sprememba cenika za surove kože

Odločba Vis. komisariata za Ljubljansko pokrajino z dne 20. sept. 1943, št. 97, Službeni list št. 247/75/76 iz 1943, se razveljavlja ter se vzpostavlja cenik za surove kože z dne 11. sept. 1941, Službeni list št. 452/74 iz 1941.

Trgovci, ki so za veljavnosti odločbe z dne 20. septembra 1943, št. 97, plačevali proizvajalcem cene po ceniku iz navedene odločbe, morajo doplačati proizvajalcem v roku 8 dni razliko do višjih cen po ceniku iz odločbe z dne 11. septembra 1941.

Sprememba predpisov o poseku določenih gozdnih pasov

Določbe členov 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7. in 12. predpisov o poseku določenih gozdnih pasov z dne 8. maja 1942, št. 87, Službeni list št. 157/38 iz 1942, ter naredb o raztegnitvi obveznosti poseka na nadaljnje zemljiške pasove ob cestah in železnicah; z dne 6. jun. 1942, št. 111, Službeni list št. 195/46 iz 1942, z dne 10. junija 1942, št. 113, Službeni list št. 199/47 iz 1942, z dne 23. novembra 1942, št. 213, Službeni list št. 397/94 iz 1942, z dne 7. decembra 1942, št. 223, Službeni list št. 415/98 iz 1942, z dne 12. februarja 1943, št. 20, Službeni list št. 47/14 iz 1943 ter z dne 2. aprila 1943, št. 37, Službeni list št. 84/28 iz 1943, se razveljavljajo.

V veljavi ostanejo še nadalje določbe členov 8., 9., 10. in 11. predpisov o poseku določenih gozdnih pasov z dne 8. maja 1942, št. 87, Službeni list št. 157/38 iz 1942 za pasove, navedene v omenjeni naredbi, kakor tudi za vse ostale zemljiške pasove, na katere je bila razširjena obveznost poseka z naredbami o raztegnitvi obveznosti poseka ob cestah in železnicah, navedenimi v členu 1. te naredbe.

Z dnem uveljavitve te naredbe se ustavi upravnokazensko postopanje proti kršiteljem s členom 1. te naredbe ukinjenih določb o poseku določenih gozdnih pasov. Ustavi se tudi izvršitev zaradi omenjenih prekrškov pravnomočno izrečenih kazni in zaplemb lesa.

Krivda preteklosti

(Nadaljevanje s 1. strani)

»Ljudska pravica«. Ko so bili komunistični učinki že preočitni, je bil list zatrt. Takoj nato je bil na njegovo mesto ustanovljen tednik »Nova ljudska pravica«, ki se je smel legalno izdajati, brati in širiti, čeprav je bil le nadaljevanje prejšnjega. Prejšnjemu imenu je pritaknil pridevnik »nova« in zakonu je bilo zadoščeno.

Kdo ni že tolikokrat mislil na vprašanje dveh velikih ljubljanskih literarnih revij, »Sodobnosti« in »Ljubljanskega zvona«? Ta dva mesečnika nudita klasičen primer, kako so se navodila moskovskega kongresa o spremembi komunistične taktike sijajno in učinkovito izvajala. Bila sta v svojih člankih izrazito revolucionarna ter sta veleobsežno boljševizirala slovenske intelektualce. A vendar sta smela neovirano izhajati! Bilo je dovolj, da si rabil namesto »komunizma« besedo »marksizem« ali »dialektični materializem« in že si užival varnost pred strogostjo zakona, čeprav si oznanjal drugače vso vsebino komunizma. »Izražati svoje misli v legalnih člankih...« Lahko bi nagrmadili kupe člankov in esejev, ki razlagajo čisti komunizem, a v indirektni, »legalni« obliki. Legalni... to se pravi: v oni obliki, ki je prirejena tako, da zakon prevara, a doseže isti učinek, in mi smo se dali prevarati.

A to je le neznaten izsek iz naše preteklosti, ki je pozneje s svojo težo padla na nas. Ne bi smeli reči, da za ta indirektni način revolucioniranja nismo vedeli. Vedeli smo in zato je še bolj usodno, ko smo ga kljub temu prezrli. Kakor gradbenik, ki prezre, da mu je voda načela nasip...

Rus Nikolaj Berdjajev pravi, da je komunizem kristjanom opomin o njih neizpolnjeni dolžnosti. Gotovo je še več: je tudi neizprosna, trda kazen. Za nas so naša bližnja preteklost in njene grenke skušnje oboje: opomin in kazen. Opomin, da smo se tako važnega vprašanja lotili premalo resno in s premajhno vnemo, kazen, ker smo si zavezali oči in nismo zatrli komunizma tam, kjer je v resnici bil. Tako pa se je boljševiška miselnost razplamtela in v vsej logični nujnosti vodila do svojega glavnega cilja: do oborožene vstaje ljudskih množic pod vodstvom komunistične stranke. Res je, da bi se mogla v preteklosti zgoditi tu pa tam kakšna nehotna krivica, če bi se hoteli novi komunistični taktiki postaviti uspešno po robu. Še bolj pa je res, da je nastalo brezno krivic, do neba vpijočih, ker nismo teh nehotnih napak tvegali. Res je tudi, da je teže dognati vzrok in povzročitelja, kakor pa ugotoviti njegovo dejanje. Toda boriti se proti učinkom, puščati pa vzrok teh učinkov, bi se reklo, delati luknje v zrak. Če je res, da je zgodovina učiteljica življenja, nam bo bodočnost odprla lepša pota. Postati moramo le njeni iskreni učenci.

V

MOJA MLADA LETA

Tekste izbrala KRISTA HAFNER
Zunanja in notranja oprema arh. VLADO GAJŠEK

Ta svojevrstna, moderna spominska knjiga je namenjena staršem in otrokom. Staršem, kot darilo svojim otrokom in mladini kot dragocen spomin na leta otroštva, kot kronika od rojstva do končane ljudske šole. **Moja mlada leta** je knjiga, ki bo kot dober in ljub tovariš spremila otroka v življenje. Na njenih straneh mu bo kot v zrcalu odsevala nežna podoba njegovih najlepših let, z nadihom toplega spomina na mater in očeta. Elegantna, v večbarvnem tisku opremljena knjiga stane kart. L 55— v polplatno vezana L 60·—.

LJUDSKA KNJIGARNA v LJUBLJANI
Pred Škofijo 5 — Miklošičeva c. 5

Nakazilo bencina

Pokrajinski gospodarski svet razglaša, da se bodo v novembru zopet redno na dosedanji način izdajala nakazila za bencin in petrolej kot pomožno sredstvo za obrtnike. Obrtniki, ki so uvrščeni v sezname, naj dvignejo bone v sobi št. 12 po poedinih strokah v naslednjem vrstnem redu:

Dne 8. novembra mizarji, dne 9. novembra slikarji, urarji, graverji in pasarji, dne 10. novembra kleparji, mehaniki in ključavničarji, dne 11. novembra knjigovezi, torbarji, elektrotehniki in steklarji.

Industrijska podjetja, državni zavodi in oni obrtniki, ki niso uvrščeni v sezname, prejemajo bone za bencin in petrolej na pismene prošnje, ki jih je treba vložiti najkasneje do 15. novembra t. l.

Interesente naprošamo, da se točno držijo teh navodil in vrstnega reda.

Objava za domobrance

Naborna komisija Slov. Domobranstva posluje v bivšem Sokolskem domu na Taboru.

Naborni komisiji se morajo javiti zaradi pregleda prostovoljci za Slov. Domobranstvo po sledečem redu:

9. novembra ob 9 oni, ki imajo vpisne številke od 1451—2100 in od 3300—3400.

Poveljstvo.

Ljudska knjigarna je izdala krasno knjigo, ki ni samo izredna novost na našem knjižnem trgu marveč po svoji estetsko vokvirjeni vsebini in namenu, ki naj mu služi, plemenito in vredno spominsko delo: Moja mlada leta. Tekste izbrala Krista Hafner. Zunanja in notranja oprema: arh. Vlado Gajšek. Ta svojevrstna, moderna spominska knjiga je namenjena staršem in otrokom. Staršem kot darilo svojim otrokom in mladini kot dragocen spomin na leta otroštva, kot kronika od rojstva do končane ljudske šole. Za prvo posvetilno pesmijo slede strani s primerno izbranimi verzi naših pesnikov, s podobami ustrezajočimi otrokovi domišljiji in z rubrikami, kamor najprej starši, kasneje pa otrok sam vpisuje podatke o svoji telesni in duševni rasti, o svojih sorodnikih, znancih itd. in kamor lepi tudi temu odgovarjajoče fotografije. — Moja mlada leta je knjiga, ki bo kot dober in ljub tovariš spremila otroka v življenje. Na njenih straneh mu bo kot v zrcalu odsevala nežna podoba njegovih najlepših let, z nadihom toplega spomina na mater in očeta. — Elegantna, v večbarvnem tisku opremljena knjiga stane kart. 85 lir, v polplatno vezana 60 lir. O knjigi, ki je resnično spominski album na otroka in za otroka, bomo še podrobneje pisali.

Živel sem mesec dni med tolovaji

Piše prisiljen mobiliziranec.

Značilno za ozračje tolovajskih bataljonov je tole: javno se nas je upalo k maši komaj dvajset. Celo dopoldne pa so posamično prihajali v cerkev in odhajali prisilni mobiliziranci in stalno je v cerkvi klečalo deset do petnajst mož. Vsak se je tiho in neopazno prikradel v cerkev, pomolil tam kake četrt urice, potem pa ravno tako kradoma odšel.

Komisar nam je nekoč dejal, da je pri komunistih vera svobodna in vsak lahko moli, če hoče in kakor hoče. Kako pa on sam o tem misli, je pokazal ob neki drugi priliki.

Ker ni bilo duhovnika v fari (tolovaji so ga zaprli in odpeljali), so se v nedeljo popoldne zbrale v cerkvi ženske, prepevale nabožne pesmi in molile rožni venec. Prišel sem ravno v štab, ki je bil v župnišču. Iz cerkve je zadonela Marijina pesem, ko sem odprl vrata v »štab«.

Intendant, ki je ležal na postelji, je zaklel: »Porka ....., ali bo že tega cviljenja enkrat konec! Če bi bil jaz tista Marija, bi že davno znorel, ali bi pa te babe pognal nekam, da jih ne bi nikoli več slišal.«

Pa mu pravi komisar: »Ah, pusti jih. Bo že enkrat tudi to minilo. Sedaj ni čas za to, da bi ljudi s silo izganjali iz cerkva, ko mislijo, da brez teh ceremonij ne morejo živeti. Počasi bo pa vse prišlo na vrsto.«

Mogoče tudi ti in tvoja oblast, sem si mislil...

Vsakdanje življenje med tolovaji

Po Ljubljani so me spraševali, kako neki je pri tolovajih. Večina ljudi misli, da so filmi iz divjega zahoda prava ničla proti temu, kar je pri tolovajih.

Pa je stvar kaj preprosta in prav nič romantična. Kar se tiče obleke in opreme, imaš to, kar si sam preskrbiš, to je, nakradeš. Kolektiv ti da malo in to slabo, če si sploh tako srečen, da si kaj dobil. Hrane je prve tedne bilo dovolj, saj so izropali ter izpraznili italijanska in Prevodova skladišča, ljudstvo pa prepustili samemu sebi. Natepavali smo večinoma riž in makarone, na olju kuhane. Mesa je bilo spočetka dokaj. Proti koncu pa je bila zaloga teh živil izčrpana in pričel se je vsak dan fižol in krompir. Včasih so ga lupili ves dan. Ker so zaloge pošle, so začeli rekvirirati živila pri ljudeh, ki so s strahom gledali na vsako tolovajsko patrolo, ki se je bližala kaki hiši.

Zjutraj je bil močnik iz enotne moke, toda ta je bil skoraj neužiten in si ga po par žlicah imel zadosti.

Kadar smo bili na pohodu, smo zelo neredno jedli, včasih enkrat na dan, bolj redko dvakrat. Koder smo prišli, smo zaplenili in popili mleko po celi vasi, nabrali kruha in poklatili vse užitno sadje. Prav nič se nismo razlikovali od kraljevih vojščakov«, kadar so delali »ofenzive« na komuniste, pa so se zadovoljevali s pokradenimi kurami po vaseh.

To je pri prebivalstvu zbudilo seveda velik srd, ki ga nobena sladka besedna prijaznost ni mogla utešiti. Naposled so nam komisarji strogo prepovedali klatenje sadja in takozvano »žicanje« po hišah. To nam nič ni pomagalo. Takole ganljivo nam je komisar razlagal: »Poglejte tovarišil Ob cesti raste jablana, ki ima na sebi okrog 250 jabolk. Lastnik tega drevesa, dober družinski oče, je že ves mesec ogledoval to lepo jablano in računal, kako bo s temi jabolki nasitil svoje male otroke. To mu bo zaleglo za lep čas. Sedaj pa pride mimo naš bataljon, in vsak vzame eno jabolko, brez katerega bi ravno tako živel in mu prav nič ne hasne, pa je dober družinski oče ob ves pridelek. Nič hudega ni, če je belogardist, toda morda je zaveden komunist in naj bo še tako zaveden, nas bo vendar klel in si ga bomo odbili od sebe, njega in celo družino.«

(Dalje.)

Prvi sneg dela veliko škodo

Letos smo dobili deset dni prej snežno odejo po širnih ravninah kot lani. Lani je sneg zapadel po sv. Martinu na 17. novembra, letos pred sv. Martinom na nedeljo 7. novembra. Tako lani kot letos so se pred snegom vrstili slični vremenski pojavi. Letos je prejšnje dneve zavladal visok zračni pritisk, temperatura je bila nizka. Že v petek, 5. t. m., so dopoldne prav poredkoma naletavale prve snežinke kot oglednice, da-li je zemlja ugodna za snežno odejo. V soboto je bilo nebo silno zastrto z oblaki, najvišja temperatura je bila +5° C, v nedeljo zjutraj je živo srebro v toplomeru padlo pod ničlo na —1.5° C. Pojavila se je izredno huda slana. Prve dopoldanske ure so za nekaj časa sončni žarki pretrgali oklep sivkastih oblakov, toda kmalu je nastal preobrat. Začelo je sprva lahno snežiti, pozneje pa neprestano ves dan v gostih kosmih tja v noč. Da je res silno snežilo, kaže tudi dežomer, ki je nameril za nedeljo 28.2 mm padavin. Snežna plast v mestu je dosegla v ponedeljek zjutraj, ko se je sneg že nekoliko stisnil, višino 13 cm. V nedeljo je bila najvišja dnevna temperatura +1.4° C, v ponedeljek pa jutranji temperaturni minimum —0.5° C. Barometer v ponedeljek zjutraj pod normalo 762 mm.

Sneg je moker in težak, zato je napravil po sadovnjakih na drevju, posebno na jablanah in hruškah, ki še niso odvrgle svojega jesenskega listja, primerno škodo. Težki sneg je polomil mnogo drobnih in debelih vej. Veliko škodo je sneg napravil tudi na žicah električne napeljave. Mnogi predeli Ljubljane so bili že v nedeljo zvečer brez električne luči. Poškodovane so tudi žice telefonske naprave v mestu in drugod.

Ko zapade prvi sneg, ljudje kaj radi vzbujajo spomine, kdaj je zapadel prvi sneg druga leta. Lani, kakor smo že omenili, je padel prvi sneg 17. novembra. Ta je hitro vzel konec. Že naslednji dan je izginil, ko je zavel topel jug. Leta 1941. je 23. oktober že osrečil plan in ravan s snežno odejo. Proti koncu oktobra je to leto silno snežilo, tako da je bilo v Ribnici in na Kočevskem snega do 1 m visoko. Leta 1940. je 28. oktobra zapadel prvi sneg, ki pa je kmalu izginil. So pa bila leta, ko smo dobili prvi sneg še mnogo bolj zgodaj kot letos. Tako je leta 1936. že 6. oktobra začelo močno snežiti. Ta sneg je napravil na sadnem in tudi gozdnem drevju ogromno škodo. Milijonsko škodo je dalje napravil na telefonskih in brzojavnih napravah. Prav tako je leta 1912. zapadel prvi sneg 6. oktobra, nato pa je pritisnil hud mraz, ki je napravil po vinogradih in drugod veliko škodo. Letos so kmetje že pospravili vse poljske pridelke, tu in tam je še na njivah ostala kaka pesa ali zelje.

V ponedeljek je nastopilo južno vreme. Po ulicah je velika brozga. Promet ni bil oviran. Splošno goje ljudje trdno upanje, da po tem snegu pridejo še prav lepi novembrski in decembrski dnevi.

Novi grobovi

✝ **Alojzij Vodopivec.** Včeraj je umrl g. Alojzij Vodopivec, bivši šolski upravitelj v Dolskem. Pogreb dragega pokojnika bo v torek ob 3 pop. iz kapelice sv. Krištofa na pokopališče k Sv. Križu.

✝ **Josip Bizovičar.** V Ljubljani je zatisnil oči za vedno g. Josip Bizovičar, poštni zvaničnik v p. Pogreb bo v torek, 9. novembra, ob pol štirih popoldne z Žal, kapelica sv. Jožefa, k Sv. Križu.

✝ **Katarina Ahlin.** Umrla je dne 7. novembra gospa Katarina Ahlin, posestnica in trgovka. Pogreb rajne gospe bo 9. t. m. ob 3 pop. iz hiše žalosti, Podutiška cesta 24, na pokopališče v Dravljah.

Vsem naj sveti večna luč!

Zgodovinski paberki

8. listopada:

l. 1620. so cesarske ligistične čete pod vodstvom generala **Ivana Tillya** v enourni bitki na **Beli gori** popolnoma premagale češko vojsko. Češka vojska se je vkopala na Beli gori (eno uro južno od Prage). Ko je ligistično-cesarska vojska ob sončnem vzhodu sovražnika dohitela, — češka vojska je šla branit Prago, — je ravno postavljal svoje topove v pravkar izkopanih redutah. Tilly je takoj ukazal urediti vojsko za napad in se približal Čehom na kakih 1000 korakov. Napad ogledniških oddelkov so Čehi odbili s precejšnjimi izgubami za cesarske čete. Toda takoj je sledil glavni napad, v katerem pa so bili Čehi popolnoma poraženi. Friderik V. grof palatinski, ki so ga Čehi izvolili za kralja, je med bitko mirno kosil. Šele, ko je zvedel, da sovražnik prodira, se je podal na bojišče. Med potjo je srečal bežečo vojsko, tedaj je zbežal tudi sam in iskal zavetja na Nizozemskem. Cesar je proglasil nad pobeglim palatinskim vodilnikom državni progon. Češka, Moravska in Šlezija so se morale vdati. Mnogo odličnih Čehov je končalo na morišču, nekdanje ponosno kraljestvo pa je postalo habsburška provinca. Borba med katoliki in protestanti — bitka na Beli gori je prvi spopad v 30 letni vojni — pa se je nadaljevala še celih 28 let.

9. listopada.

l. 1456. rano zjutraj je dal ogrski velikaš **Hunjadi** poklicati zadnjega **grofa celjskega Ulriha II.**, ki je prišel v Beograd z ogrskim kraljem Ladislavom, da bi udaril na Turke, ga obsul s težkimi očitki. Celjski grof se je branil z besedo, ko so ga pa Ogri dejansko napadli, tudi z orožjem. Dolgo je kljuboval, a ranjen v nogo je končno padel, nakar so ga napadalci ubili in mu odsekali glavo. Mrtvega grofa so prepeljali v Celje in ga pokopali v minoritski cerkvi. V vojni za celjsko dediščino je zmagal Friderik III. Habsburški in pograbil večji del nekdanje celjske posesti.

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapiskih

Nesrečni padci in druge nesreče

Juvan Nada, soproga tajnika, stanujoča v Obirski ulici št. 16, je padla s tramvaja in si zlomila nogo. — Na Zaloški cesti stanujoči mehanik Anton Lavrič si je pri padcu z lestve zlomil desno nogo. — Na Miklošičevi cesti je motor podrl zasebnika Ivana Vugo in mu nalomil več reber. — Na glavni kolodvor so z Notranjske pripeljali zakonca Petra Modica in Terezijo, ki sta bila hudo poškodovana pri eksploziji mine. Z glavnega kolodvora ju je reševalni avto prepeljal v splošno bolnišnico. — Janez Gosar, 19 letni sin železničarskega strojevodje v Mali vasi pri Ježici je bil hudo poškodovan vsled eksplozije mine. — Po levi strani života se je hudo oparil z vrelim kropom pol leta stari sinček služkinje Milan Celovšek. Njegovo stanje je resno. Opekline so najtežjega značaja. — Pri sekanju drevja v gozdu je padla debela veja na glavo 14 letnemu posestnikovemu sinu na Rakeku Stanku Modicu. — V Borovnici je cirkularka porezala prste desne roke 34-letnemu mizarskemu mojstru Filipu Rotu. — V Ljubljani si je zlomila pri padcu desno roko upokojena uradnica, 62-letna Brigita Berlanova. — Pri tvrdki Schneider & Verovšek zaposleni delavec, 33-letni Ivan Krulc je padel z lestve in si hudo poškodoval hrbtenico. — S tramvaja je padel in si zlomil desno nogo 38-letni monter Jakob Bergant. — Dijakinja, 18-letna Anica Doberletova se je z vrelo juho hudo poparila po vratu. Vsi poškodovanci so bili sprejeti na kirurgični oddelek splošne bolnišnice.

Težave z nakupovanjem zelja

V soboto smo objavili poročilo o dolgih vrstah ljudi, ki morajo čakati na zelje. Ker nočemo delati krivičnih očitkov Gospodarski zvezi, ki v današnjih težkih razmerah pošilja ljudi na deželo in skrbi, da sploh dobimo kaj zelja v Ljubljano, lojalno pripominjamo, da razumemo težave, ki so v zvezi z organizacijo prodaje, ker Gospodarska zveza nima na trgu več lastnih stojnic, če hrani zelje v mesarskih stojnicah, pa ji je pokradeno, poleg tega pa tudi nima na razpolago dovolj ljudi za razprodajo in da zato dolge vrste čakalcev na trgu niso šikane z njene strani. Prepričani pa smo, da bi se porazdeljevanje lahko drugače organiziralo, če bi ga prevzel še kdo drugi, n. pr. mestna občina, pa bi bilo teh neprijetnosti konec.

Trnovo in oktobrsko vreme

Zanimivi so lokalni vremenski podatki, ki jih sestavlja vremenska opazovalnica v Trnovem, postavljena ob Cesti na Loko, v primerjavi s podatki meteorološkega zavoda za središče mesta. So dostikrat razlike v pogledu višine dnevne temperature, vročine in mraza, kakor tudi v pogledu višine padavin. Trnovčani so kakšen mesec nekoliko bolj mokri kot pravi Ljubljančani v središču mesta. Saj Trnovo poleti rabi tudi nekaj več moče za svoje zelenjadne vrtove. Trnovska vremenska opazovalnica je za oktober zaznamovala 16 deževnih dni, ko je bilo v mestu le 10 takih dni. V Trnovem je padlo v tem času 63.9 mm dežja, v mestu 60.5 mm. Trnovska opazovalnica je dalje zaznamovala, da so imeli v Trnovem 13. oktobra najnižjo jutranjo temperaturo +1 stopinja. Bila je slana. Toda 2. oktobra je bila najvišja dnevna temperatura +22.5 stopinje Celzija. Trnovčani so imeli 21 dni zjutraj meglo, dvakrat v oktobru je grmelo, samo en dan je bil popolnoma jasen in brez najmanjše meglice, oblačnih dni je bilo 15, rosa pa je zjutraj 24 krat padla, a slana samo enkrat, namreč 13. oktobra, ko je bila najnižja jutranja temperatura.

Obsojen zaradi navijanja cen

Pred kazenskim sodnikom posebnim na okrožnem sodišču v Ljubljani je bil obsojen trgovski pomočnik Viljem M. zaradi navijanja cen toaletnemu milu na 10 dni zapora in 100 lir denarne kazni, pogojno za 1 leto. Zadeva trgovskega pomočnika je že starejšega datuma. Še pred 5. majem 1942, ko so bile navijalske in verižniške zadeve odrejene v podsodnost italijanskega vojaškega vojnega sodišča, je obtoženec, kakor je sam priznal, prodal 1000 duc. toaletnega mila »Emona« in sicer ducat po 60 lir. Milo je dobil od nekega izdelovalca, ki je bil tudi ovaden, da je toaletno milo prodajal po višjih cenah, kakor jih je določevala uredba o cenah z dne 15. marca 1941. Proti izdelovalcu pa je bilo postopanje ustavljeno. Ta se je izgovarjal, da je milo prodajal le italijanskim vojakom, ki so bili s ceno zadovoljni, civilnim osebam milo ni prodajal, od strani vojakov pa ni bila podana nobena ovadba.

Za današnji dan

Koledar

Torek, 9. novembra: Božidar, mučenec; Posvečenje Odreš. cerkve.

Sreda, 10. novembra: Andrej Avelinski, spoznavalec; Nimfa, devica in mučenica; Trifon, mučenec.

Dramsko gledališče

Kavarnica. Red Torek — ob 16.30.

Operno gledališče

Netopir. Red B — ob 16. ob 15 in 17.

Kino Union

»Moser kot detektiv« — predstave ob 10.30; 13.30, 15.30 in 17.30.

Kino Sloga

»Zaupam ti svojo ženo« — predstave ob 10.30; 13.30, 15.30 in 17.30.

Lekarniška služba

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Bleiweisova cesta 6; mr. Hočevar, Celovška cesta 62, in mr. Gartus, Moste, Zaloška cesta 47.

Praktični nasveti

Za torek: pri čiščenju ledu in snega s hodnikov **ne uporabljajmo soli!** Sol namreč uničuje čevlje.

Za sredo: najbolje, če posujemo zjutraj poledenele hodnike z žaganjem ali peskom.

Dramsko gledališče

Torek, 9. novembra, ob 16.30: **»Kavarnica«.** Red Torek.
Sreda, 10. novembra, ob 16.30: **»Cvetje v jeseni«.** Red I.
Četrtek, 11. novembra, ob 16: **»Kovarstvo in ljubezen«.** Red Četrtek.
Petek, 12. novembra, ob 16.30: **»Potopljeni svet«.** Izven. Cene od 18 lir navzdol.
Sobota, 13. novembra, ob 16.30: **»Kavarnica«.** Izven. Cene od 18 lir navzdol.

Operno gledališče

Torek, 9. novembra, ob 16: **»Netopir«** Opereta. Red B.
Sreda, 10. novembra, ob 16: **»Orfej in Evridika«.** Red Sreda.
Četrtek, 11. nov., ob 16: **»Netopir«.** Red A.
Petek, 12. novembra: Zaprto.

Radio Ljubljana

dnevni spored za 9. november:

8.30 Jutranji pozdrav — 9 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.20 Glasbeni uvod — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini 12.45 Operni koncert izvaja radijski orkester, vodi dirigent D. M. Šijanec — 14 Poročila v nemščini — 14.15 Koncert Malega orkestra vodi Stenovič — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Komorna glasba — 19 Schumanove pesmi poje baritonist Boris Popov — 19.30 Poročila v slovenščini, poročilo nemškega vrhovnega poveljstva v italijanščini, napoved sporeda za naslednji dan — 19.45 Mala mediigra — 20 Poročila v nemščini — 20.10 Prenos beograjske radijske postaje — 22 Poročila v nemščini.

Kupujte zanimivo knjigo Slovenčeve knjižnice **„ARGONAVTI" II. del,** spisal Radislav Rudan. To izvirno slovensko delo vam na napet način opisuje pustolovsko pot grških junakov pod vodstvom Jazona skozi naše kraje! V kratkem bodo izšle **„Pohorske bajke"**, lepo izvirno delo Jože Tomažiča

Objave slov. Rdečega križa

Slovenski Rdeči križ ponovno vabi svojce internirancev, konfinirancev in kaznjencev, ki so še v Italiji, da se v interesu teh oseb zopet zglasijo pri poizvedovalnem oddelku v Narodnem domu, Bleiweisova cesta.

•

Za begunce in vrnivše se internirance so dobrosrčni Ljubljančani poslali precej raznovrstnega blaga in tudi prav lepe vsote v šolo na Ledino. Doslej se je daril v gotovini nabralo 8650 lir, vendar pa še niso bila objavljena imena naslednjih dobrotnikov: ga. **Franja Bizjak** s Kongresnega trga 8 je podarila 300 lir, ga. **Ana Petričeк-Kolterer, lastnica** naših priljubljenih slaščičarn, je poslala 300 lir, g. **Josip Šubert,** Ob železnici 14, je podaril 200 lir, **Splošno jug. bančno društvo** je nakazalo 5000 lir, njegov direktor g. **Ante Tavčar** pa še sam 500 lir, g. **Josip Dejak,** poslovodja v pok. je podaril 50 lir, **neimenovani** dobrotnik 1500 lir in hotelir **Anton Koritnik** 500 lir namesto venca na grob ge. Judite Medvedove. Kakor smo že pisali, ima mestna občina v šoli na Ledini pravo zavetišče za vrnivše se internirance in za begunce z dežele. Večkrat obupnega stanja, ki so ti revежi vanj zašli brez lastne krivde, nam ni treba opisovati, zato je pa tem bolj hvale vredna kakršna koli njim izkazana pomoč in podpora. Potrebni so posebno obutve, perila in obleke, enako dobrodošla so pa tudi darila v gotovini za nabavo najpotrebnejših stvari. Ljubljana se je za praznike mrtvih spet lepo izkazala s podporo tem resnično potrebnim revežem, zato pa mestno županstvo vsem dobrotnikom izraža najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih.

Članstvo »Podpornega društva železniških uslužbencev in upokojencev v Ljubljani« se obvešča, da se občni zbor, najavljen za 14. XI. 1943, ne bo vršil.

Otroški vrtec državne učiteljske šole v Ljubljani. Ravnateljstvo drž. učiteljske šole v Ljubljani sporoča, da se bo delo v otroškem vrtcu pričelo dne 8. t. m. od 9 dalje. — Starši naj pripeljejo omenjenega dne otroke v pritličje na ženski strani šolskega poslopja.

Poizvedovanja

Na Kongresnem trgu je bila najdena denarnica z večjo vsoto denarja. Dobi se v trgovini Ažman, Pogačarjev trg 2.

Našel sem zapestno uro na cesti v Rožno dolino. Dobi se na Cesti II.-19.

Zaklonišče pred letalskimi napadi opremite čim bolj udobno! Pri tem naj sodelujejo vsi stanovalci hiše!

Dnevne novice

Izjava. Uredništvo »Slovenca« je v nedeljski številki prineslo v članku »Na prangerju« ime g. Miroslava Ambrožiča, tiskarniškega ravnatelja v Ljubljani, v napačni zvezi. Ker imenovani gospod ni identičen z omenjenim Miroslavom Ambrožičem, ki je naveden kot komandant »zapadne operativne zone glavnega štaba Slovenije«, svojo pomoto obžalujemo in lojalno popravljamo.

Društvu slepih darujejo namesto cvetja na grob pok. ge. Mare Slamič 180 lir Lenčka in Janez Košenina ter Marta in Meta Savnik. Plemenitim dobrotnikom se odbor iskreno zahvaljuje.

V mestnem kopališču v Prečni ulici bodo pozimi do nadaljujega poslovne ure od 9—12 in od 14—17, na kar opozarjamo prebivalstvo, naj se ravna po tej določbi.

Trgovcem z vinom in potrošnikom. Po zakonu o državni trošarini se do 20. novembra smatra vino kot mošt, če vrenje še traja in se v tem primeru na plača državne trošarine. Kemična preiskava letošnjega uvoženega vina pa navadno pokaže, da je vrenje prenehalo in se zaradi tega smatra kot vino, zaradi česar se mora plačati državno trošarino. — —Iz pisarne finančne direkcije — oddelek za carine v Ljubljani.

V Ljubljani so umrli od 29. oktobra do 4. novembra: Štrukelj Marija roj. Mali, 80 let, žena čevljarskega mojstra in posestnika, Kamnogoriška 16; Gaber Bojan, 17 let, Parmova 18; Mihelčič Miroslav, 9 let, sin delavca, Brdo-Mlake 7; Vidmar Marija roj. Škof, vdova delavca, Japljeva 2; Bonča Janez, 84 let, tesar, Vidovdanska 9; Zavašnik Ludvik, 46 let, posestnik, Tomačevo 25; Kavšek Marijan, 11 let, sin delavca, Vidovdanska 9; Trojnko Nikolaj, 74 let, vrtnar, Vidovdanska 9; Robič Ivana, 44 let, služkinja, Vidovdanska 9; Schumer Fric, 44 let, trgovski sotrudnik, Jegličeva; Ilešič Ana roj. Kralj, 78 let, vdova vseuč. prof., Zarnikova 9; Skušek Ivan, 89 let, lustrator davčnih uradov v p., Gregorčičeva 7; Gašparšič Ana roj. Guzej, 35 let, žena trg. sotr., Jenkova ul. 13; Babnik Vladimir, 36 let, dipl. tehn., Kamnogoriška 40; Škerbic Marija roj. Juvanc, zasebnica, Medvedova 8; Petrič Martin, 55 let, Vidovdanska 9; Slobodnik Barbara, 79 let, kuharica, Vidovdanska 9; Basej Apolonija roj. Uranič, 85 let, vdova žel. del., Cegnarjeva 8. — **V ljubljanski bolnišnici umrli:** Petrič Janez, 4 leta, Cerknica 36 pri Logatcu; Stražar Tomaž, 48 let, delavec, Sostro 84, obč. Dobrunje, Miklič Peter, 5 dni, sin viš. sodn. ofic., Celovška 225 a.

Če želite prodati vaš radio aparat, obrnite se naprej na tvrdko **EVEREST,** Prešernova 44, kjer boste aparat lahko hitro in po najvišji dnevni ceni in proti takojšnjemu plačilu prodali.

Zapomnite si dobro, da boste dosegli za vaš pisalni stroj, ki ga nameravate prodati, najvišjo dnevno ceno pri tvrdki EVEREST, Prešernova 44.

Sprejemi v železniško službo. Železniško ravnateljstvo obvešča, da nima prostih mest za nove sprejeme, ker so vsa mesta zasedena. Interesenti se zato opozarjajo, da naj do nadaljujega ne vlagajo prošenj za službo. Tudi za primer kasnejše potrebe se take prošnje ne vzamejo v evidenco. Delavce pa po potrebi sprejemajo zunanje edinice.

Licitacija zapadlih predmetov bo v petek, 12. t. m., ob 15 v mestni zastavljalnici na Poljanski cesti 15.

Redno licenciranje bikov in merjascev za mestno občino ljubljansko bo 16., 17. in 18. t. m. po naslednjem razporedu: 16. novembra ob 9 za Moste in Štepanjo vas na dvorišču g. Černeta Franca, posestnika na Zaloški cesti št. 142, ob 15.30 za Barje na dvorišču g. Vidmarja (pri Mokarju); 17. novembra ob 10 za Vič na dvorišču g. Beliča Alojzija, posestnika na Viču št. 29, ob 15.30 za Šiško in Koseze na dvorišču g. Babnika Valentina, posestnika v Zg. Šiški št. 32; 18. novembra ob 9 za Dravlje in Zapuže na dvorišču g. Tometa Franca, Dravlje št. 218, ob 15.30 za Podutik, Glince in Dolnice pred gostilno Šušteršič v Dolnicah. Rejce bikov opozarjamo, naj prineso s seboj izvlečke iz rodovnika o poreklu bikov.

Miakarjeva »Izgubljena Marta«, igra v 5 slikah z godbo, petjem in plesom, se bo uprizorila v nedeljo 14. novembra popoldne ob 4 v frančiškanski dvorani. Ponovila se bo v nedeljo 21. novembra ob 4 pop. Predprodaja vstopnic za obe predstavi v trgovini Sfiligoj od srede naprej, na dan predstave pa obakrat od pol 10 do 12 in popoldne od 2 naprej pri dnevni blagajni. Ker je čisti dobiček obeh predstav namenjen za podporo ubožnih dijakinj uršulinske gimnazije, prosimo obilnega obiska.

KULTURNI OBZORNIK

Zorko Simčič: Prebujenje

Nova založba je izdala v lepi obliki arh. Gajška zanimiv prvenec mladega pisatelja **Zorka Simčiča: Prebujenje.** (Str. 350.) S to knjigo stopa v slovensko književnost nov pisateljski talent, ki nam bo prav gotovo dal še mnoga dela, kajti že s to prvo večjo ustvaritvijo je pokazal svojo nadpovprečno moč opazovanja zunanjih in notranjih pregibov v človeku, predvsem notranjih. Veseli smo prebujenja te tako kultivirane duševnosti ter njegovega izražanja in duhovitega samoopažanja tudi zato, ker nas presenеča po samosvoji poti: svojskem gledanju na svet in slogu, ki je daleč od naših sedanjih kmetskih povesti, čeprav jim je tudi po svoje plačal svoj davek. Z njim stopa zopet vzdušje meščanstva v našo knjigo, kjer se tako redkokdaj polnokrvno uveljavi, toda z romantičnim pridihom hrepenenja po sproščenosti v naravi. V čas naturalizma in domačinskega realizma stopa zopet misleč človek, ki z mladostno ironijo in s še večjo dobro voljo in optimizmom nastopa svojo pot, hoteč spoznati najprej prvine svoje lastne duševnosti in svoje lastno prebujenje v mladosti zadnjih srednješolskih let. Pisatelj je namreč pravkar končal šolo, je abiturient ter je dokazal svojo nenavadno zrelost s tem svojim prvim »romanom iz dijaškega življenja«, napisanega na temo Župančičevega Prebujenja: Prostor vesoljni z željami prepletamo... v l. 1942.

Mi smo Zorka Simčiča poznali že prej po njegovih duhovitih, večinoma humorističnih feljtonih in črticah, objavljenih največ v »Obisku«. Že v njih se je pokazal kot duhovit kozer v Čapkovem načinu s smislom za humor, ironijo pa tudi karikaturo in kritiko. Tipično feljtonski v najboljšem smislu: duhovita misel, spretno opisana situacijska komika, ostro oprezovane ter čudovit optimizem, ki se tudi smeje, čeprav riše figure žalostnih postav. In vse te osebnostne in slogovne prvine je Simčič razvil v tem, na prvi pogled čudnem dijaškem romanu.

Ni namreč podoben nobeni dijaški povesti iz naše literarne preteklosti. Debevčevi »Vzori in boji« so kompendij znanja vzornega dijaka, zakladnica vednosti, kolikor si jih odličen dijak pridobi v šoli. Finžgarjev »Študent naj bo« je zgodba prvega leta dijakovanja in vpliv slabe družbe pri padcu. Zorčeva povest v Mladiki je realistična avtobiografija s poudarkom narodne prebuje. Bevkov (oz. Jerebov) »Demon« je psihološka povest dijaških seksualnih zablod, kakor so Novšakovi »Dečki« homoseksualni monstrum, Dularjeva mentorska novomeška dijaška povestica je niz dijaških zgodbic iz šole, Jarčevo Novo mesto pa roman o ekspresionističnem dijaku v zmedi povojnih let, »Človek z mrtvaško lobanjo« pa začetek tega materialističnega gibanja v dijaštvu, ki je danes pripeljal do te revolucije, ki jo danes v vsej grozoti doživljamo.

Simčičev »dijaški roman« je drugačen od teh, ki se jih spominjam ta hip v bežnem pregledu te tradicije med nami. Ni naturalistična zgodba, ne realistična biografija, niti psihološka analiza seksualnih zablod, komaj rahle mladeniške erotičnosti, še manj pa je poznal iz kulta absolutnega upora. Ni pisana v načinu avtobiografije, pa zopet ni razgibana zgodba iz dijaških let. Šola niti ni glavno v tem romanu, predstavlja jo mimogrede samo profesor Vencelj, orisan pa je n. pr. naravnost klasično odmor med urami, sicer pa se dogaja večina romana v internatu, v podstrešni sobici, na kulturnih prireditvah (koncert, gledališče) in — v počitnicah ter je eden glavnih motivov, ki v prvem delu celo nekoliko moti, motiv Jožetove matere, kot simbol večne vabljivosti mesta s kmetov. Kdor bo iskal realistično zapletene in napete zgodbe v romanu, bo prikrajšan za užitek, kajti cena tega romana je vse drugje: je v finem opazovanju in podrobni duševni analizi dijakov v raznih položajih, kamor jih postavi življenje v mestu. Simčič vzame za glavnega junaka Dušana, ki je v vsej povesti najbolj vidna postava, da, skoraj edina, kajti tovariša Jože in Milan sta vseboljsamo odsev njegove osebnosti. Premalo sta nazorno in samobitno podana, da bi živela iz sebe, temveč vedno samo v zvezi z Dušanom, kot del njega samega, ki dopolnjujeta njegovo inteligenco. Jože predstavlja hrepenenje naše dobe po naravi, zvezi z deželo (smučanje). Milan pa — hrepenenje iz bolezni, slo, ki vodi v smrt. Vsa trojica pa je kakor en sam dijak naše dobe: duhovit literat in športnik, glasbenik in ljubitelj gledališča, željan knjig, vednosti in znanja do najvišje mere. Prebija se sam skozi bedo in težave zadnjih let, ki so pustile značilne poteze tudi v delu samem (pripovedovanje Milanovo). Vsa moč je v Simčičevi samoanalizi, ki je podana polnokrvno in duhovito, z ironijo in humorjem, kritiko in spretnostjo v dialogu. V tem je podobem Cajnkarjevim dialogom in njegovim aforističnim »razpravam«, po vsebini, razpoloženju in slogu (n. pr. debata o frazah, o glasbi itd.), le da ne gre v religioznost, temveč v sodobno problematiko kulturnega in umetniškega življenja. Ta rod, kakor ga opisuje Simčič v »Prebujenju«, je zopet dijaški rod iz Lepote umetnosti vseh vrst in težnje po Dobroti: tip materialističnega upornika in brutalnega športnika izumira, poraja pa se optimističen mlad človek, ki ostro opazuje, duhovito govori in živahno sodi ter tudi v bedi ne izgublja življenjske energije.

Roman je lokaliziran v Ljubljano, toda ne tako predmetno, da bi človeku bilo jasno, v katero šolo hodijo ti študenti, ali v učiteljišče, ali gimnazijo, da, celo univerza je predstavljena z juristom, ki se pripravlja za izpite. Tudi ni jasne predstave o konviktu, v katerem se nahaja ta trojica sodobnih dijakov. To pa bralca ne moti, kajti pisatelju ni šlo za predmetno resničnost, temveč za duhovno podobo sodobnega dijaka v mestu, ki ga muči vedoželjnost, umetnost, bolezen in misel na sproščenost v stiku z naravo. Tako se Dušan razživi v umetnosti in pisateljevanju, Jože se vrne domov, Milana pa na vrhu vsega nejasnega hrepenenja iz bolezni in sle udari še zadnja katastrofa: smrtna nesreča. Ta smrt sicer ni utemeljena v razpletu zgodbe, poveča pa tragiko sodobnega mladega človeka.

Tako »Prebujenje« ni prav za prav roman, temveč čudno lepo prebliskavanje duhovitih misli in točnih opazovanj, lepih opisov in karakteristik, tudi aforizmov, ironij in karikatur, v celoti pa močno podana podoba današnjega mladega rodu, ki se prebuja v novega duha iz gmote sedanjih dni. V tem sociološkem smislu sliči Jarčevemu in Kreftovemu: le da Jarčev pomeni rojstvo ekspresionističnega religioznega človeka z vso tragiko bogoiskateljstva, Kreftov pa naturalistično revolucijo proti idealizmu prvega. Simčič pa zopet prebuja intelektualne in moralne sile v času kulta »samorastlih« gonov. In v tem **prebujenju duha** je njegova prava cena. S svojim delom je Simčič podal nov dokument časa, pa tudi dokument svoje pisateljske nadarjenosti. Z njo se uvršča ob Kociperja in Dularja v trojico, ki se iz najmlajše generacije srečno uveljavlja v velikem tekstu in obetajo našemu pripovedništvu nov razmah.

td

Džingiskanovi Mongoli na pohodu

Ko se je krvava bitka nagibala h koncu, je že postal Temudžin svojim vojakom več ko Bog. Zmaga je bila namreč prevelicastna.

Nad šest tisoč Tajdjutov je padlo v boju, nad sedemdeset odličnih in visokih poveljnikov so prijeli in ujeli žive.

Poveljnika zmagovite vojske same pa je zadela sredi najhujšega boja tajdjitska puščica. Prestrelila mu je vrat. Ob Temudžinu so se zbrali njegovi prijatelji ter vsi v skrbeh skušali pomagati. Temudžin je ves onemogel ležal na tleh in komaj še hropel. Iz rane mu je namreč kri odtekala v grlo in sapnik, kjer se je strjevala v vedno večjo kepo, ki ga je grozila zadušiti. Končno se je nekomu posvetilo. Predlagal je nekaj, kar si more na videz izmisliti le najbolj bujna domišljija, pa je bilo vendar nekaj čisto naravnega in pametnega. Kar se da hitro je dal razbeliti velik kamen; nanj je posipal sneg, ki se je na mah stajal. Še preden je mogla snežnica s kamna odteči, je pa že izhlapela. Vročo vodno paro je moral vdihavati Temudžin. In res, kepa strjene krvi v grlu se je ob vroči pari omehčala in ranjeni vojskovodja jo je izkašljal. Zopet je lahko dihal. Rešil ga je prav za prav izredno enostaven izum: inhaliranje vroče pare, kar dobro pozna tudi sodobno zdravilstvo.

Komaj je toliko prišel do sape, da je lahko izdavil nekaj besed, že je ukazal, naj takoj usmrte vseh sedemdeset ujetih poveljnikov in velikašev. Kronika poroča celo, da jih je dal pri živem telesu kuhati v vrelem olju. A ta trditev je precej neverjetna.

Vsa življenjska pot Džingiskanova je sicer preplavljena s krvjo, vendar je dal pobijati le tedaj, kadar je s tem hotel doseči določen namen. Za take namene pa res ni bil v zadregi. — Po tej bitki, kjer je s trinajst tisoč možmi potolkel trideset tisoč mož in jih nagnal v beg, je bliskovito zaslovel po vsej puščavi.

•

L. 1189. ga je že del plemen v vzh. Mongoliji priznal za svojega kana.

Pet let kasneje se je bojevala Severna Kitajska proti nekaterim puščavskim rodovom. Temudžin je potegnil s Kitajci in jim pomagal zmagovito končati vojno. Peking ga je zato nagradil prav bogato.

Kmalu nato je sklenil zavezništvo s keraitskim kanom in skupno z njim podvrgel svoji oblasti velik del vseh rodov v Mongoliji.

Pleme za plemenom se je podredilo njegovemu povelju in njegovi izredni, vse pridobivajoči osebnosti.

Trideset let po očetovi smrti je nekdaj neznani poglavarjev sinko že bil gospodar skoraj cele tako ogromne Mongolije.

Združitve tako ogromnega števila podivjanih rodov in plemen ni mogoče obdržati niti z oboroženo silo, niti ne s še tako očarljivo osebnostjo. Tudi Temudžin se je tega dobro zavedal.

V jeseni l. 1206. je sklical Temudžin vsa zavezniška in podjarmljena plemena na velik državni zbor. Zbirališče za zborovanje je bilo ob obalah reke Kerulan v stari mongolski pradomovini. Temudžin se je medtem drugič poročil in priženil med drugim tudi »svetnika«, nekega šamana. In ta »svetec« je znal kot le kdo pripraviti državni zbor za Temudžinove načrte.

Svetec je naznanil zbranim rodovom, da je imel te dni videnje in da so mu bogovi poslali važno sporočilo. Temudžin je deležen milosti vseh nebes in blagoslova prav vseh bogov brez razlike. In prav zato naj prevzame vodstvo vseh, res prav vseh krdel jezdecev v puščavi Gobi. Ker je premagal že nešteto kanov, je tudi prav, če dobi odslej posebno ime.

Odslej naj ga namreč kličejo vsi: »Najmogočnejši vseh kanov«. V mongolskem jeziku pa se glasi ta naziv: »Džingiskan«.

In s tem novim in izredno učinkovitim imenom je stopil Temudžin sam prvič pred zbrane mongolske rodove.

S prvimi besedami jih je tudi že pridobil zase in si priboril njihovo zaupanje.

»Če ste torej,« je dejal, »vi vsi zbrani rodovi in krdela izvolili mene za Džingiskana, tedaj vam tudi jaz s svoje strani moram podeliti častni naslov »Mongoli«. Dalje sem se odločil, da bom mongolsko ljudstvo, ki se je, kakor sem imel tolikokrat priliko videti, vedno in povsod izkazalo kot žilav, čist in odkrit narod, povedel do takih zmag, da bo lahko zagospodovalo vsemu svetu.«

Zbrani rodovi so bili nemalo presenečeni z izredno naglico in silo obljub, ki so jim obetale gospodstvo nad vsem svetom. Od navdušenja so kar tulili in kričali drug čez drugega.

Na tem zborovanju je storil Džingiskan prvi veliki korak naprej na svoji tako čudoviti življenjski poti.

Iz puščavskega peska velikanske in nepregledne puščave Gobi je Džingiskan na lepem izkopal nov — narod. Prestolnica nove države je bila hitro izbrana. Džingiskan se je odločil za Karakorum.

S tem je v glavnem uredil Džingiskan notranjost svoje države. Skromna uprava tedanjih časov je bila hitro uvedena v posle in nič ni čudnega, če se je Džingiskan začel ozirati naokrog, kje bi mogel odkriti nove nasprotnike.

Novi sovražniki so prebivali vsekakor ob mejah njegovega vladarstva. Ker je prav dobro vedel, da bo meje svoje države še premikal daleč naprej v čisto nepoznane dežele, se je zavedal, kaj mu je storiti.

Obrnil se je najprej proti jugozahodu, kjer je ležalo čudno kraljestvo Hija. V njem so živeli Tungunezi. Ta gospoda so bili nevarni roparji, morilci in tolovaji. Poleg tega je šla o njih govorica, da se pečajo s čarovništvom; po veri pa so bili budisti. Tungunezi so ropali in plenili navadno že zaradi enostavnosti kar po sosednih deželah.

Džingiskan je na hitro zasedel večji del države Hije in je uničil skoraj vso deželo. Kamna ni pustil na kamnu, nobenega Tunguneza, ki mu je padel v roke, ne pri življenju. Pa ne samo ljudi, tudi vse mačke, pse in vso živino je dal pobiti. Pred prestolnico dežele Hija pa je doživel Džingiskan poraz. Ni je namreč mogel zasesti, mesto je bilo preveč utrjeno. Pa je moral vendarle tudi kralj dežele Hija popustiti. Uvidel je, da so Mongoli zanj huda nevarnost in je zato sklenil z Džingiskanom zavezništvo. (Dalje.)

O mestnem svetu v telovadnici

pripoveduje 80 letnik Martin Svete

V nedeljo, dne 7. novembra t. l. je praznoval v krogu svoje družine, tako zveste mu družice ge. Marije, 5 sinov in hčerke 80 letnico svojega rojstva upokojeni mestni šolski sluga g. Martin Svetè, ki je na omenjeni dan pred 80 leti zagledal luč sveta pod zvonom sv. Martina na Igu-Studencu. Mladostna leta so mu tekla kot navadno kmečkim sinovom. V ljudski šoli mu je bil učitelj vodja Fran Govekar, oče pisatelja in upokojenega mag. nadsvetnika g. Frana Govekarja. Spomladi leta 1883 je bil Svetè potrjen k vojakom ter je služil pri kranjskih Janezih, 17. pešpolku. Po vojaški službi je naš Martin najprej stopil v službo tobačne tovarne v Ljubljani, pozneje pa je prišel kot sluga na magistrat. Bil je nameščen za slugo na leta 1889 novo sezidani ljudski šoli na Ledini, kjer je ostal do leta 1914, ko je bil premeščen na prulsko šolo. Jubilantovi šefi, da se tako izrazimo, so bili odlični šolniki in pedagogi, kakor Žumer, Majer, Gaberšek, Jakob Dimnik, Levec, Škulj in drugi. Upokojen je bil leta 1933. Z 80 letnico praznuje g. Svete še 60 letnico, ko je bil potrjen k vojakom, 50 letnico sprejema na magistrat in 10 letnico upokojitve. Je original in v donečem ižanskem narečju vam rad pripoveduje razne življenjske doživljaje. »Mnogo bi vam lahko povedal, kako je gorelo gledališče na Kongresnem trgu, povedal marsikaj o velikonočnem potresu l. 1895 in o obisku cesarja Franca Jožefa I. v Ljubljani po potresu,« je pripomnil g. Svetè, toda pisec teh vrst ga je spomnil na lokalno zanimivost, kako so mestni očetje sejali po potresu v šolski telovadnici na Ledini. G. Svetè se je nasmehnil, si zavihal svoje goste, že sive brke, si pogladil sive, lepe lase in pomežiknil z živimi očmi, nakar je kratko pripovedoval.

»Od potresa ledinska šola ni mnogo trpela. Tu in tam je bila kaka mala razpoka, zato so sprva šolo porabili, da so tam nastanili mnoge ljubljanske družine, ki so ostale brez strehe. L. 1897 spomladi je župan Ivan Hribar odredil preureditev in obnovitev starega rotovža, v prvi vrsti velike sejne dvorane, ki je mnogo trpela. Obnovitvena dela so trajala od spomladi 1897 do maja prihodnjega leta. Mestni svet je bil ta čas primoran si poiskati primerno dvorano in tako so prišli na misel, da je pač telovadnica šole na Ledini najpripravnejša za seje mestnih očetov. Jaz kot sluga sem dobil naročilo, da moram vse poskrbeti, da bo telovadnica za vsako sejo udobno urejena in pozimi tudi zakurjena. Saj veste, da mestni očetje niso mogli v mrazu sejati in reševati razna vprašanja občinske politike. Županov prvi sluga Zancek mi je pomagal pri urejevanju telovadnice. Za vsako sejo, ki je bila navadno ob 17 popoldne, sem moral za 32 mestnih svetovalcev postaviti sedeže in mize v polkrogu, v obliki podkve, za župana pa veliko mizo. Vse mize so bile vedno zeleno pogrnjene. Po končani seji sva z Zanckom morala vse lepo pospraviti. Za sedeži je bil tudi prostor za poslušalce, prostor za javnost. Zancek, ki je bil majhen mož, je bil zelo ponosen in se je rad napram ljudem pobahal: »Jaz in pa gespud župan!« Leta 1897 so po županovih navodilih preuredili sejno dvorano, takrat so tudi prizidali rotovžu sedanji balkon.«

G. Martinu Svetetu, ki je pravi ljubljanski original, želimo še obilo zdravja in da bi dočakal krepak in žilav tudi še deveti križ.

Z Gorenjskega

Nov tečaj nemškega Rdečega križa v Kranju. Dne 3. novembra je pričel v prostorih glavne meščanske šole v Kranju nov tečaj, ki ga je pripravil okrožni urad nemškega Rdečega križa. Tečaj vodi zdravnik. Predavanja so vsako sredo in petek zvečer.

Dopust gorenjskega opernega pevca. Pred dnevi je prispel v Radovljico na dopust tamošnji domačin operni basist Anton Orel. Radovljičan Anton Orel je po končanem študiju na Dunaju odšel v Weimar, kjer je na tamošnjem nemškem nacionalnem gledališču najprej nastopal kot gost, po prvih uspešnih nastopih je pa dobil stalno namestitev. Med občinstvom je žel priznanje predvsem v vlogah v raznih Wagnerjevih operah. V kratkem bo gostoval tudi v Karlsruhe in v Poznanju.

Kazen za skrivni zakol živine. Pred celovškim sodiščem je te dni sedel na zatožni klopi Mihael Polak, tkalec iz Oreška pri Kranju. Zagovarjati se je moral zaradi skrivnega zakola živine ter je bil za ta prestopek kaznovan z zaporno kaznijo dveh mesecev ter denarno globo 400 RM.

V Radovljici praznujeta te dni zlato poroko železniški uradnik Jože Kromer in njegova žena Lojzka. Zlatoporočenca živita pri svojem zetu Antonu Isteniču, lastniku parne pekarne v Radovljici.

Smrt za ljudskega škodljivca. Celovški dnevnik poroča, da je bil 19. oktobra usmrčen kot ljudski škodljivec Peter Popovič, žagar in mlinar od Svetega Križa na Gorenjskem. Popovič je bil obsojen na smrt kot ljudski škodljivec, ker je nakupil več tisoč oblačilnih točk ter jih je potem za drag denar prodajal dalje.

Sestanek motoristov v Kranju. Preteklo nedeljo je obiskal Kranj motoristični oddelek NSKK iz Celovca. Sprejem je bil pred postajo, od koder se je potem razvil sprevod v mesto. Dopoldanska slavnost je bila zatem v strankinem domu. Ob zvoku fanfar so na odru nastopili najprej fantje iz Št. Vida ob Savi, nato pa je imel govor okrožni vodja dr. Pflegerl. Po njegovem govoru so bile na sporedu še druge točke, ki so bile izbrane v počastitev padlih borcev. Po defileju na Blejski cesti je bilo skupno slavnostno kosilo v enem kranjskih velepodjetij. Popoldne so celovški gostje porabili za ogled mesta, mestnega pokopališča ter najbližje mestne okolice.

S Spod. Štajerskega

Zborovanje šol. upraviteljev in ravnateljev v Mariboru. V Mariboru so se nedavno sestali vsi ravnatelji in upravitelji mariborskih ljudskih in srednjih šol ter so razpravljali o vseh vprašanjih, ki so v zvezi z nadaljevanjem jezikovnih tečajev in poukom šoloobvezne mladine. Na zborovanju je bil navzoč tudi šolski svetnik Zach iz Gradca, neki šolski svetnik iz Hrvatske kot gost ter zastopnik urada za ljudsko izobrazbo pri Štajerski domovinski zvezi.

Predavanje o zgodovini Ptuja. Pod okriljem ljudskovzgojnega in prosvetnega urada v Ptuju je imel te dni tamošnji rojak dr. Balduin Saria predavanje o zgodovini ptujskega mesta.

Spominska slavnost za padle borce. Krajevna skupina Štajerske domovinske zveze je imela nedavno v Šoštanju spominsko slavnost za padle tovariše. Posamezni govorniki so ob tej priliki poveličevali vrline padlih junakov, in sicer lovca Ivana **Povšeta**, vojaka Jan. **Stropnika**, lovca Franca **Napotnika**, grenadirja Adolfa **Vasleta** in planinskega lovca Stanislava **Ramšaka.** Spominsko slavnost je začela fanfara, nato je povzel besedo krajevni skupinski vodja. Ob koncu so pa vsi zapeli pesem: »Imel sem tovariša.«

Pogreb bramboveev. V Šoštanju so te dni slovesno pokopali brambovce: Vilija **Kosija**, Franca **Korena**, Antona **Krušerja**, Maksa **Pepelnika** in Franca **Šinceka**, ki so padli kot žrtve zločinskega komunističnega napada. Pred odprtim grobom se je od svojih tovarišev poslovil vodja krajevne brambovske skupine **Jeglič**, nakar je spregovoril padlim brambovcem v slovo tudi okrožni vodja **Dorfmeister**. Po njegovem govoru je častna četa brambovcev izstrelila častno salvo.

Zaprisega novih članov nemškega Rdečega križa v Ptuju. V okrožni hiši v Ptuju je bil te dni sestanek vodilnih funkcionarjev nemškega Rdečega križa. Ob tej priliki so bili zapriseženi številni novi člani te organizacije iz Ptuja, Ormoža in ostalih bližnjih krajev.

Pester večer v Žalcu. Krajevna štajerska domovinska zveza v Žalcu je priredila pred dnevi pester večer. Obisk večera je bil številen ter so bili ljudje z njim zadovoljni.

Pomoč naseljencem pri trgatvi v brežiškem okraju. Pri letošnji trgatvi v vinogradniških krajih brežiškega okraja je tamošnjim naseljencem pri letošnji trgatvi pomagalo tudi do 600 kmetov iz ostalih krajev, ki so bili svoja jesenska dela že pravočasno opravili ter so se radi odzvali klicu oblasti in prihiteli na pomoč naseljencem. Na ta način je bila trgatev ob določenem času končana.

TEL. **KINO SLOGA** 27-30

Obilo prisrčnega smeha in zabave vam nudi najboljši nemški humorist Heinz Rühmann v svojem filmu

»Zaupam ti svojo ženo«

Heinz Rühmann kot neprostovoljni varuh lepe žene — pomeni vrsto blaznih pustolovščin!

PREDSTAVE ob delavnikih ob 15 in 17. ob nedeljah: 10.30, 13.30, 15.30 in ob 17.30.

TEL. **KINO UNION** 22-21

Nenadkriljiva burka, pri kateri se boste do solz nasmejali

»Moser kot detektiv«

V glavni vlogi HANS MOSER.

Sodelujejo: lepa Elfriede Datzig, simpatični Wolf Albach Retty in drugi priljubljeni dunajski igralci!

PREDSTAVE ob delavnikih ob 15.30 in 17.30.

BOLJŠE DEKLE vajeno samostojne kuhe in vseh gospodinjskih del, želi službo; tudi kot pomoč pri trgovini. Ponudbe upravi »Slov.« pod »Stalna služba« št. 7620.

HARMONIKE za otroke, klavirske, kromatične in diatonične, vseh velikosti, kupuje po najvišjih dnevnih cenah ali prevzame v komisijsko prodajo tvrdka EVEREST, Prešernova 44.

VAJENCA sprejme Čokert August, kleparstvo, napeljava vodovodov — Gregorčičeva 5. (v

ŠIVILJO PERILA izvežbano sprejmem. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »KDC« št. 7619. (b

KNJIGE NEMŠKE in slovenske, znanstvene in zabavne kupuje Kleinmayer & Bamberg, Miklošičeva 16.

NAPRODAJ: Industrijsko podjetje, pripravno za vsako stroko, z velikim zemljiščem.

Enonadstr. hiša, trgovska, z večjim vrtom na najprometnejši cesti ob tramvajski progi. Zazidljive ploskve 200 kvadratnih metrov.

Dvonadstropna hiša, nova, z 7 stanovanji po dve sobi in kabinet.

Travnik v izmeri 12 tisoč kvadr. metrov, v Rožni dolini.

Zemljišče, 20.000 m² in 10.000 m². Gramozni teren, znotraj bloka.

Parcele v šiški in na vzhodni strani od lir 45.000 dalje.

ZAJEC ANDREJ, realitetna pisarna Tavčarjeva ul. št. 10.

Boljša NALIVNA PERESA dobro ohranjena kupuje po najvišji dnevni ceni tvrdka EVEREST, Prešernova 44.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem javljamo tužno vest, da nas je za vedno zapustil naš dobri soprog, oče, stari oče, brat, stric in tast, gospod

JOSIP BIZOVIČAR

poštni zvaničnik v pokoju

Pogreb dragega pokojnika bo v torek, 9. novembra 1943, ob pol 4 popoldne z Žal, iz kapele sv. Jožefa k Sv. Križu.

Ljubljana, Zagreb, Kragujevac, dne 8. novembra 1943.

Žalujoči: **Marija**, soproga; **Vladimir, Josip, Stanislav, Franci**, sinovi; **Josipina** por. **Peče, Olga** por. **Kramarič**, hčerki; **Nina, Blaga, Irma**, snahe; **Albin Peče, Martin Kramarič**, zeta, in ostalo sorodstvo

Umrla nam je danes, dne 7. novembra 1943, ob 6 zjutraj naša ljubljena mama, stara mama, gospa

Katarina Ahlin

posestnica in trgovka

Pogreb blagopokojne mame bo v torek, dne 9. novembra 1943, ob 3 pop. iz hiše žalosti, Podutiška cesta 24, na pokopališče v Dravljah.

Koseze, Ljubljana, Moste pri Komendi, Wilno, Šmarje-Sap, dne 7. novembra 1943.

Žalujoči ostali

MOLITEV NA GORI

59 Vinko Beličič Novela

Lučka je razumela in se navihano nasmehnila tetki. Nato je začela s Tino šteti.

Onadva pa sta počasi odšla proti hiši. Podzavestno sta čutila, kam ju kliče srce: k strohnelemu srcu, ki jima je želelo vse dobro in ki se ni moglo veseliti ob svojih spolnjenih željah.

Stala sta pred grobom matere Petrušičke. Cvetje se je sklanjalo nad gomilo. Na belem spomeniku je bilo v zlatih črkah zapisano; kdo tam v zemlji čaka vstajenja. Mojca je gledala sliko: bila je edina pokojničina fotografija, še iz let pred ono veliko vojno.

Lahno sklonjena sta se držala za roke — in nista molila, zakaj njuni srci sta bili polni prečudne ubranosti med žalostjo in veseljem.

»Osem let bo kmalu, kar se je preselila v boljše življenje. In kakor da bi bilo včeraj, ko mi je naročila, naj ti povem, da je mnogokrat mislita nate.«

Ni gledal Mojce, strmel je v gomilo in govoril, kakor mu je narekovalo srce:

»Rekla je še: ‚Gotovo jo boš videl, mojo snaho.' Spregovorila je te besede tedaj, ko si mi bila najbolj tuja in ko je bila moja misel nate najbolj bolestna. Danes je vse kakor sen, ko ti to govorim. Mojca, najin veliki krog se združuje.«

Šele zdaj jo je pogledal: bila je vsa v zolzah. Žalost, Veselje? Sreča? Kesanje? Spomini? Nedoumljivost življenja in usode? Ni silil vanjo, molčal je in se zastrmel v hribe na jugu. In obšlo ga je čudno spoznanje.

Še nikdar nisem videl teh hribov, čisto novi so mi, prav za prav jih poznam iz nekih sanj... Ti hribi v poletnem čaru so ko hvalnice pozabi, miru, domačnosti in večnosti...

Spet je pogledal Mojco, srečal se je z njenimi očmi. Nobena vroča misel ga ni vznemirjala. Nekdanja omotica, izvirajoča iz slepe krvi, mu je bila neznana in tuja. In vendar — trezno je čutil v sebi kali življenja. Na posvečeni zemlji, ob materinem grobu, tik njegove bodoče žene mu je Bog položil na jezik besede velikega spoznanja:

»Mojca, petnajst let sem prenašal težo samote, molka in pozabljenosti za eno samo kratko uro velike omame. Križ čez preteklost! Bog bo naju blagoslovil.«

Molila sta za mater, za blagoslov sebi in tistim, ki jim bosta — če bo božja volja — dala življenje.

Na pokopališče sta prišli tudi Tina in Lučka in sklonili glavo. Ko so bili spet vsi štirje zunaj, je Mojca vzkliknila:

»Kako lepo diši lipovo cvetje!«

Janko pa je pogledal Lučko in z nasmehom vprašal:

»Koliko črešenj si si odštela?«

»Pet sto tri in osemdeset.«

»Odlično, Močilnik!« jo je šolsko pohvalil.

Tri ure kasneje se je Tina sama vračala s Sel.

XI.

V času cvetoče ajde je Petrušičeva Tina z Otavic doživela nekaj posebnega: prvič v življenju se je peljala z avtomobilom. To pa se je zgodilo tistega jutra, ko se je imel njen brat poročiti. Sedela je z gosposkim bodočim sorodnikom, Mojčinim bratrancem, in gledala skozi šipe. Pri Št. Vidu nad Ljubljano je sonce predrlo meglo in tisoči rosnih kapljic po travi in drevju so se zaiskrili ko rdeči in zlati biseri. Tina je gledala ravne njive, čiste in lepe vasi in sive skalnate planine: vse ji je bilo novo, nič ni bilo podobno njenemu rojstnemu kraju daleč na jugu.

Njen sosed je veselo kramljal z njo, ji pravil o krajih, ki je mimo njih brzel avto, a ko je videl, kako raztreseno ga posluša, je utihnil in se samo še smehljal.

Avto se je ustavil pred romarsko cerkvijo na Brezjah, sredi sonca in svežih sap, ki so vele s planin. Tam pa je Tino čakalo novo presenečenje. Videla je Žlebnikovega Marka z Gomile. Bil je ves slovesen in lep, ko ji je stisnil roko.

Pred oltarjem Marije Pomagaj sta si Mojca in Janko potrdila ljubezen in obljubila zvestobo. Povezala sta ju blagoslovljena poročna prstana, mož in žena sta postala eno pred vsemi postavami.

Marko, ki je izvršil sveti obred, se je ganjen smehljal, ko je odhajal v zakristijo. Duša mu je govorila, da sta Janko in Mojca srečna kakor je bil srečen sam na dan svoje prve maše.

Sredi popoldneva je bil obed pri kraju in svatje so se židane volje pripravljali na odhod. Tino so vsevprek pregovarjali, naj ostane nekaj dni ali vsaj čez noč v Ljubljani, toda njej se je mudilo na Otavice. Tam jo čakajo njene živali, tam se bo predala tihi samoti.

Končno sta bila Janko in Mojca sama svoja. Skrbi in priprave zadnjih dni so ju bile hudo utrudile, zato sta se zdaj veselo vsedla v avto in se gledala, ko da bi se bila srečala sredi sanj. V svitu nizkega sonca, ki je žarelo za Triglavom, sta bila njuna smejoča se obraza svetniško lepa v velikem duševnem miru. Tako sta se peljala na svojo kratko, a tem prisrčnejšo ženitovanjsko pot v Bohinj.

»Ko sem se pred petnajstimi leti peš vračal po tej cesti od jezera na postajo v Bohinjsko Bistrico, poražen in ponižam v svoji ljubezni, mi —«.

Mojca mu je z dlanjo zaprla usta.

»Ne poražen, ne ponižan, Janko! Danes sva poplačana za vse! Bog je hotel, da se tako zgodi.«

Avto je vozil po mostu pri svetem Janezu in se ustavil pred planinsko vilo blizu Stare Fužine. Ko sta izstopila, ju je pozdravilo srebrno čisto zvonjenje zdravemarije.

Für »Ljudska tiskarna« — Za »Ljudsko tiskarno«: Jože Kramarič — Herausgeber, izdajatelj: inž. Jože Sodja — Schriftleiter, urednik: Viktor Cenčič